

Голас Радзімы

№ 8 [1168]

ЛЮТЫ 1971 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СВЯЗЯХ З СУАЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 16-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

Красноармейская 9
Літвіншэя ім. Леніна

Салдаты Краіны Саветаў

Славай, якая не пагасне праз стагоддзі, якая жыве і будзе жыць сярод усіх людзей зямлі, аваяны салдаты Краіны Саветаў.

Як нельга выкінуць з песні слова, так немагчыма выкрасліць з гісторыі ўдзячнасць народаў Савецкай Арміі за яе гістарычны подзвіг—вызваленне Еўропы ад фашысцкай навалы.

«Чырвонай Арміі і народу Савецкага Саюза належаць вечны гонар і слава. Яны ўпісалі бессмяротныя старонкі ў гісторыю барацьбы супраць тыраніі і прыгнёту».

«Менавіта руская армія з'явілася галоўнай сілай, якая выбіла дух з нямецкай арміі... Наступныя пакаленні будуць лічыць сябе ў даўгу перад Чырвонай Арміяй».

Прыведзеныя выказванні належаць не савецкім дзяржаўным дзеячам ці публіцыстам—іх аўтарамі з'яўляюцца Франклін Рузвельт і Уінстан Чэрчыль. Так ацанілі яны гістарычную ролю савецкіх салдат. Высокую ацэнку гераізму нашых воінаў далі ў час другой сусветнай вайны і такія военачальнікі, як Эйзенхаўэр і Мантгомеры. Для ўсіх, хто перажыў жахі фашызму, хто разумее, якая небяспека пагражала чалавецтву з боку гітлераўскай ваеннай машыны, аўтарытэт Савецкай Арміі з'яўляецца неаспрэчным.

Адзначаючы 23 лютага пяцідзесяцітрохгоддзе Узброеных Сіл, якія нарадзіліся ў агні рэвалюцыі і адстаялі незалежнасць першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы, мы аддаём даніну павагі салдатам, афіцэрам, генералам—вартавым міру сваёй Радзімы. Мы ўшаноўваем памяць герояў, успамінаем подзвігі слаўных воінаў—нашых сыноў, бацькоў, братоў. Мы нагадваем, што гаварылі на Захадзе аб Савецкай Арміі і яе ролі раней, у дні сусветнай вайны, і што гавораць цяпер.

У сённяшнім нумары газеты чытач знойдзе пісьмы беларусаў з французскага горада Ліёна і з Канады. Першае пісьмо—сведчанне вялікай павагі людзей да Савецкай Арміі, другое—яскравы прыклад таго, як гэту павагу доларавая прапаганда імкнецца вытраціць са свядомасці працоўных.

Афіцыйная прапаганда галоўных капіталістычных дзяржаў падняе зараз праўдзівую ацэнку ролі Савецкіх Узброеных Сіл у другой сусветнай вайне хлуснёй і паклёпам. Газеты і часопісы, гісторыкі і літаратары сцвярджаюць, быццам рашаючы ўдар па фашысцкай Германіі нанесла не наша ваенная сіла, а англа-амерыканскія войскі. Значэнне ваенных аперацый саюзнікаў у Італіі, на Рэйне і нават у Ардэнах ставіцца бадай ні вышэй за значэнне Сталінградскай бітвы, якая з'явілася пачаткам канца гітлераўскіх захопнікаў. Адкінуўшы здаровы сэнс і факты гісторыі, фальсіфікатары тлумачаць поспехі Савецкай Арміі не яе сілай і высокім ідэйным духам, не патрыятызмам салдат, не магутнасцю нашага дзяржаўнага ладу, а суровасцю «рускіх марозоў», неабсяжнасцю «прасцягаў Расіі», памылкамі Гітлера. Словы Мантгомеры і Эйзенхаўэра цалкам забыты.

Няўдзячнасць—прыкмета нядобрадумленнасці. Які лёс напаткаў бы цяперашні так званы «вольны свет», каб Савецкая Армія не зламала хрыбет фашысцкаму зверу? Што было б з Англіяй за вузкім Ла-Маншам, з Амерыкай нават за шырокім Атлантычным акіянам? Раздумваючы над такімі пытаннямі, французскі генерал Жорж Катру пісаў: «Калі б не Чырвоная Армія, свет меў бы зараз іншы воблік». Свет, скажам мы, патануў бы ў жудасных рабства і генацыду.

Чалавецтва выратавала армія Краіны Саветаў. Не ў пясках Лівійскай пустыні, не ў Ардэнах ці Дзюнкерку—на нашай шматпакутнай зямлі заклінулася ўласнай крывёю армія Гітлера.

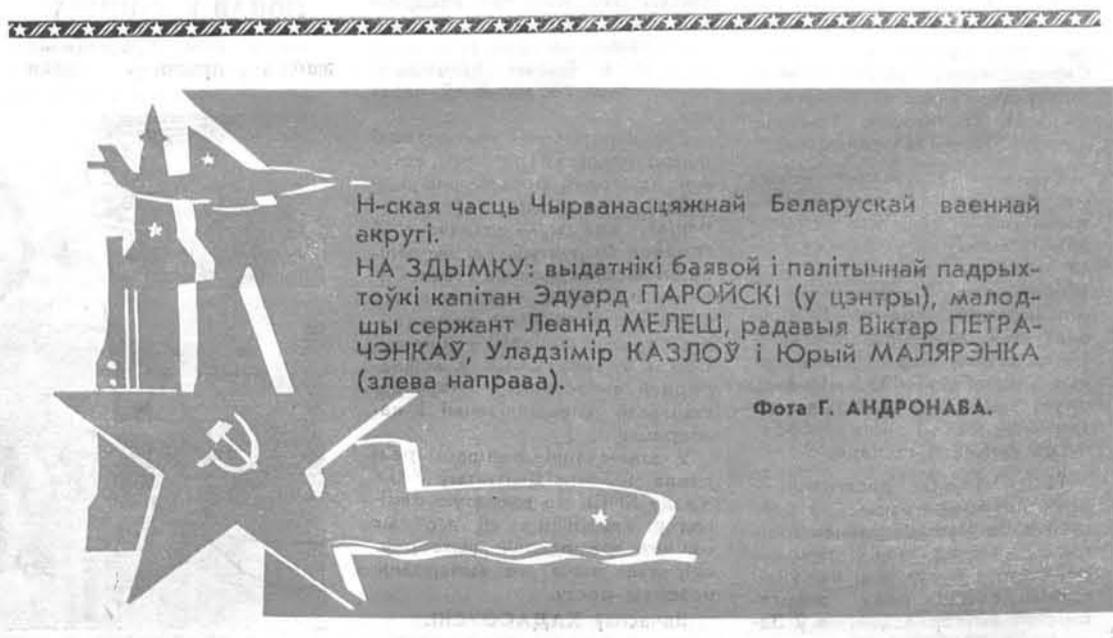
Аднак агрэсіўныя войны яшчэ вядуцца на зямлі. Існуе генацыд. Існуюць шавінізм і расізм. Працягваецца міжнародны разбой. І ўжо салдаты не гітлераўскай, а іншых армій знішчаюць усё жывое ў Індакітаі, расстрэльваюць палесцінскіх арабаў, здзекуюцца з ірландцаў Ольстэра. Бясслухая і ганебная роля гэтых салдат.

Іх, аднак, праслаўляюць. Называюць абаронцамі «свабоды» і «дэмакратыі». Захапляюцца іх злачынствамі. Лейтэнант Коллі, адмыўшы рукі, акрываўленыя ў в'етнамскай вёсцы Сангмі, куражыцца перад фотааб'ектывамі шматлікіх карэспандэнтаў. Кінастужка «Зялёныя берэты», прысвечаная чорным справам самых высокакваліфікаваных забойцаў, ядавітай змяёй выпаўзае на заходнееўрапейскія экраны. І ў той жа час пад гэты шум і гам штодзённа вядзецца паклёп на Савецкую Армію—самую гуманную.

Нашы чытачы добра ведаюць, які лямант падымае заходняя буржуазная прэса адносна прысутнасці савецкіх ваенна-марскіх караблёў у Міжземным моры. А ці высадзіўся са зброй у руках наш воін на чужы бераг? Ці парушыў ён чый-небудзь суверэнітэт? Няма такіх прыкладаў. Таму што наша армія—армія міру, а не агрэсіі, армія абароны, а не нападзення.

Нядаўна ў Сінгапуры праходзіла канферэнцыя краін Садружнасці нацый. Адзін з яе ўдзельнікаў пачаў гаварыць аб выдуманай ім «чырвонай пагрозе», ківаючы на савецкія ваенныя караблі ў Індыйскім акіяне. Ён, вядома, «забыўся», што акіян—не ўласны басейн, дзе адным плаваць можна, а другім не дазволена. Прэм'еры і прэзідэнты незалежных краін Афрыкі і Азіі выдатна зразумелі, што байка аб «чырвонай пагрозе» была прызначана для прыкрыцця ўзбраення паўднёваафрыканскіх расістаў...

Салдаты кожнай арміі нясуць на сабе адбітак свайго грамадства. Той грамадскі лад, які заснаваны на прынцыпах эксплуатацыі, рабаўніцтва і насілля, стварае агрэсіўную і грабежніцкую армію, сацыялістычны лад, у аснову якога пакладзены сацыяльная роўнасць, справядлівасць і гуманізм,—армію, што абараняе самыя светлыя чалавечыя ідэалы. Гэта справядліва так, як справядліва падабенства сыноў да бацькоў, якія іх нарадзілі.

Н-ская часць Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі.

НА ЗДЫМКУ: выдатнікі баявой і палітычнай падрыхтоўкі капітан Эдуард ПАРОЙСКІ (у цэнтры), малодшы сержант Леанід МЕЛЕШ, радавыя Віктар ПЕТРАЧЭНКАУ, Уладзімір КАЗЛОУ і Юрый МАЛЯРЭНКА (злева направа).

Фота Г. АНДРОНАВА.

УЗНАГАРОДЫ РАДЗІМЫ

Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР за выдатныя поспехі ў выкананні заданай пяцігадовага плана і павышэнне эфектыўнасці вытворчасці ў прамысловасці, будаўніцтве і на транспарце, высокія дасягненні ў галіне навукі, мастацтва, медыцыны, бытавога абслугоўвання ўзнагародзіў ордэнамі Саюза ССР вялікую групу прадпрыемстваў, будоўляў, навукова-даследчых інстытутаў, арганізацый аховы здароўя, культуры, гандлю і бытавога абслугоўвання. Па Беларускай ССР узнагароджаны ордэнам Леніна завод «Гомсельмаш», Мінскі камвольны камбінат, будаўнічы трэст № 16 «Нафтабуд», Віцеб-

ская панчошна-трыкатажная фабрыка; ордэнам Кастрычніцкай Рэвалюцыі — Мінскі аўтамабільны завод, Мінскі трактарны завод, Бабруйскі фанера-драваапрацоўчы камбінат, Магілёўскі завод штучнага валлака, лакаматыўнае дэпо Орша.

Сярод узнагароджаных ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга калектывы Полацкага нафтаперапрацоўчага завода, Мінскага камбіната будаўнічых матэрыялаў, Мінскай кандытарскай фабрыкі «Камунарка», будаўнічага трэста № 10 Міністэрства прамысловага будаўніцтва БССР, Магілёўскага завода «Строммаши-

на», друкарні выдавецтва ЦК Кампартыі Беларусі, Слонімскага раённага камбіната бытавога абслугоўвання насельніцтва, Ашанскага завода лёгкага машынабудавання, Магілёўскага мясакамбіната, упраўлення сельскага будаўніцтва «Гроднасельбуд», Бярозаўскай ДРЭС, торфапрадпрыемства «40 гадоў БССР», Ашанскага станкабудаўнічага завода «Чырвоны барыбят».

Ордэна «Знак пашаны» ўдасноены Рэвіцкая нафта-разведаная экспедыцыя глыбокага бурэння, Барысаўская фабрыка піяніна, Маладзечанская аўтатранспартная база № 2.

ЗНАЁМІМ
3 ПЛАНАМ
ПЯЦІГОДКІ

АСНОВА НОВАГА ЎЗДЫМУ

14 лютага «Правда» апублікавала на сваіх старонках адобраны Цэнтральным Камітэтам КПСС праект «Дырэктыў XXIV з'езду КПСС па пяцігадовыму плану развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1971—1975 гады».

Есць палітычныя дакументы, з'яўленне якіх адразу становіцца падзеяй нумар адзін у сусветным маштабе. Менавіта так быў успрыняты міжнароднай грамадскасцю праект Дырэктыў XXIV з'езду КПСС на дзевятыю пяцігодку, які ўяўляе сабой навукова абгрунтаваную разгорнутую праграму далейшага няўхільнага ўздыму народнай гаспадаркі нашай краіны і павышэння жыццёвага ўзроўню савецкага народа.

Прыцягальная сіла новага дакумента нашай партыі тоіцца ў яго змесце. Працоўныя ў розных кутках зямнога шара з неаслабнай увагай сочаць за падзеямі ў краіне, дзе ўлада знаходзіцца ў руках рабочых і сялян. Ігнараваць такую цікаўнасць, замоўчваць поспехі, што васьць ужо звыш пяцідзесяці год спадарожнічаюць развіццю нашай краіны, немагчыма. Таму і амерыканская «Нью-Йорк таймс», якая назвала праект Дырэктыў «буйным палітычным рашэннем», і многія іншыя буржуазныя газеты вымушаны прызнаць веліч праграмы, мэты якой — забеспячэнне новага ўздыму матэрыяльнага і культурнага ўзроўню народа.

Адной з гарантый таго, што намечаныя рубяжы будуць дасягнуты, з'яўляецца надзейная матэрыяльна-тэхнічная база, з якой стартуе новая пяцігодка. Створана яна за гады папярэдніх пяцігодкаў.

У першым раздзеле праекта Дырэктыў, які прысвечаны асноўным вынікам развіцця народнай гаспадаркі СССР за 1966—1970 гады, падкрэсленае:

«Дырэктывы XXIII з'езду КПСС па пяцігадовыму плану развіцця народнай гаспадаркі на 1966—1970 гады па важнейшых эканамічных і сацыяльных паказчыках паспяхова выкананы. Народная гаспадарка СССР у гэты перыяд развілася высокімі тэмпамі і больш эфектыўна, чым у папярэдніх пяцігоддзі. Істотна паскорыліся тэмпы росту жыццёвага ўзроўню насельніцтва».

Аснова ўсяго развіцця — поспехі ў прамысловай і сельскагаспадарчай вытворчасці. У абедзвюх гэтых галінах народнай гаспадаркі мы дасягнулі за васьмую пяцігодку значнага прагрэсу. Так, аб'ём прамысловай вытворчасці па краіне павялічыўся ў параўнанні з мінулым пяцігоддзем у 1,5 раза. Сярэднегадавы аб'ём валовай прадукцыі калгасаў і саўгасаў быў на 21 працэнт больш, чым у 1961—1965 гадах.

Уведзены ў дзеянне новыя магутнасці па выпрацоўцы электраэнергіі ў колькасці 54 мільёнаў кілават, выплаўцы сталі — 18 мільёнаў тон, вытворчасці мінеральных угнаенняў — 33 мільёнаў тон, цэменту — 17 мільёнаў тон, скуранога абутку — 148 мільёнаў пар і трыкатажных вырабаў — 400 мільёнаў штук. Умацавана матэрыяльна-тэхнічная база і энергаўзброенасць сельскай гаспадаркі.

Такія «высокія дасягненні» — плён дружнай працы ўсіх рэспублік. Ва ўсходніх раёнах краіны, напрыклад, хуткімі тэмпамі развіваліся магутнасці паліўнай прамысловасці, раду энергаёмістых вытворчасцей, а ў За-

ходняй Сібіры, Казахстане, Туркменіі, Узбекістане намнога павялічылася здабыча нафты і газу. Наша Беларусь памножыла прамысловы патэнцыял краіны шасцюдзесяцію магутнымі прадпрыемствамі, якія ўзведзены за мінулыя пяць год. Гэта дапамагло рэспубліцы асабліва на канец пяцігодкі выпуск 400 новых відаў прадукцыі. Беларускія калгаснікі сабралі летась рэкордны ўраджай збожжавых.

Дзякуючы ўздыму вытворчасці за апошнюю пяцігодку значна вырас нацыянальны даход. Ён перавысіў у 1970 годзе ўзровень 1965 года на 41 працэнт, а сярэднегадавыя тэмпы яго росту былі вышэйшыя, чым у 1961—1965 гадах. У Беларусі нацыянальны даход павялічыўся за той жа час больш, чым напалавіну.

У апублікаваным праекце Дырэктыў паведамляецца, што перавыкананы ўстаноўлены XXIII з'ездам КПСС асноўныя заданні па павышэнню матэрыяльнага дабрабыту савецкіх людзей. Рэальныя даходы ў разліку на душу насельніцтва павялічыліся за пяцігоддзе на 33 працэнты супраць 30, што прадугледжваліся планам. Дасягнута гэта, у першую чаргу, за кошт росту заробтнай платы, якая для рабочых за пяцігодку павялічылася на 20, а для калгаснікаў — на 42 працэнты.

Палепшылі сваё матэрыяльнае становішча не толькі людзі, занятыя ў сферы вытворчасці. За мінулае пяцігоддзе былі павышаны размеры пенсій інвалідам Айчынай вайны, зніжан узрост для назначэння пенсій па старасці калгаснікам.

Другая крыніца росту дабрабыту — выплаты і льготы насельніцтву з грамадскіх фондаў. Летась, напрыклад, кожны з нас, улічваючы нават самых маленькіх грамадзян краіны, атрымаў ад дзяржавы ў выглядзе розных паслуг і выплат 262 рублі — у 1,5 раза больш, чым у 1965 годзе.

Павялічэнне выпуску тавараў шырокага спажывання і адначасовавы рост пакупной здольнасці насельніцтва выклікалі дадатковае ажыўленне рознічнага таваразвароту. Яго аб'ём расшырыўся за пяцігоддзе амаль у 1,5 раза. Асабліва павялічыўся продаж насельніцтву адзення і абутку, прадметаў працяглага карыстання — тэлевізараў, халадзільнікаў, мэблі, а таксама найбольш каштоўных прадуктаў харчавання.

Нельга нам не ганарыцца і размахам жыллёвага будаўніцтва. 518 мільёнаў квадратных метраў жылля здадзена будаўнікамі за пяць год. Свае жыллёвыя ўмовы палепшылі больш чым 55 мільёнаў чалавек.

Значныя поспехі, якіх савецкі народ дасягнуў за гады васьмай пяцігодкі, яшчэ больш умацавалі міжнародны аўтарытэт нашай краіны, — адзначана ў праекце Дырэктыў. Расшырыліся знешнепалітычныя сувязі Савецкага Саюза, удасканаліліся формы эканамічнага супрацоўніцтва з краінамі — членамі СЭУ і ўдзелу СССР у міжнароднай вытворчасці, навукова-тэхнічнай спецыялізацыі і кааперацыі.

У заключэнні першага раздзела праекта Дырэктыў XXIV з'езду КПСС на дзевятыю пяцігодку гаворыцца аб асобных галінах грамадскай вытворчасці, дзе яшчэ не вычарпаны рэзервы росту.

Вячаслаў ХАДАСОУСКІ.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ

ЯШЧЭ АДЗІН НАВУКОВЫ ЦЭНТР

У Акадэміі навук Беларусі адкрыты Інстытут геахіміі і геафізікі. Новая навуковая ўстанова створана на базе лабараторыі геахімічных праблем і адзінай на захадзе краіны Пleshчаніцкай геафізічнай абсерваторыі.

АДРАС ПАСТАЎКІ — ІРАК

Мінскі завод «Ударнік» пашырае экспартныя пастаўкі. Гатова да адпраўкі ў далёкую дарогу першая ў гэтым годзе партыя экспартнай прадукцыі — бульдозеры Д-579, створаныя на базе трактара «Беларусь» (МТЗ-50). Адрас пастаўкі — Ірак. Бульдозеры, якім належыць працаваць у складаных кліматычных умовах, гатовы да гэтага спецабслуга экзамэну — яны выкананы ў спецыяльным трапічным варыянце.

ПІЯНІНА № 250 000

З канвеера Барысаўскай фабрыкі піяніна сышоў музычны інструмент з нумарам 250 000. А хутка на прадпрыемстве адбудзецца яшчэ адна значнальная падзея: будзе выпушчана 25-тысячнае па ліку піяніна новай маркі «Беларусь-6».

КЛЕЦКІЯ МІЛЬЯНЕРЫ

Земляробы калгаса «Савецкая Беларусь» Клецкага раёна сабралі ў мінулым годзе з гектара па 29 цэнтнераў збожжавых, атрымалі высокі ўраджай бульбы, ільну, цукровых буракоў. На сто гектараў сельскагаспадарчых угоддзяў атрымана 113,4 цэнтнера мяса і 629 цэнтнераў малака. Даход калгаса перавысіў мільён рублёў. Мільянерамі сталі таксама калгасы «Памяць Леніна» і «Прагрэс».

НОВАЯ ГАСЦІНІЦА

Каля 500 прыезджых зможа прыняць новая

васьмінаварховая гасцініца, якая ўзводзіцца ў Гомелі на Прывакзальнай плошчы.

У будынку прадугледжаны рэстаран, кафэ, магазін, АТС, аддзяленне сувязі.

На даху гасцініцы зманціравана электроннае табло — светавы інфарматар. Пры яго дапамозе можна будзе перадаваць розныя звесткі: апошнія паведамленні, інфармацыю аб рэпертуары тэатраў і кіна-тэатраў, аб надвор'і, гандлёвую рэкламу.

«НЕМАН» ПАВЯЛІЧВАЕ МАГУТНАСЦІ

Разнастайны посуд, цікавыя мастацкія вырабы для інтэр'ераў, вітражныя шкло — усё гэта выпускае старэйшае беларускае прадпрыемства шклозавод «Неман».

Каб задаволіць усё ўзрастаючы попыт на вырабы бязопаўскіх майстроў, сёлета здадзены ў эксплуатацыю новы цэх. У ім — шэсць печаў. Прадукцыйнасць кожнай — 6 тон шкломасы ў суткі. Адна з печаў ужо выдала першую прадукцыю.

Расце і Бярозаўка. Толькі сёлета тут здадзены ў эксплуатацыю ўнівернаг 1 70-кватэрны жылы дом. Будуецца яшчэ адзін такі дом, школа, дзіцячы сад, новы цэх апрацоўкі шкловырабаў. Пасёлак добраўпарадкаўваецца.

АВІАЦЫЯ — ХЛЕБАРОВАМ

У паўднёва-заходніх раёнах рэспублікі ўсё больш адчуваецца подых вясны. Амаль паўсюдна сышоў снег. Велізарнымі азёрамі талых вод напоўніліся нізіны.

Над гарфянікамі Брэстчыны з'явіліся самалёты сельскагаспадарчай авіяцыі. У калгасах Маларыцкага і Кобрынскага раёнаў яны прыступілі да рассева

па асушаных землях мінеральных угнаенняў пад іравыя культуры.

У Брэсцкай вобласці авіятары выконваюць розныя сельскагаспадарчыя работы на 275 тысячах гектараў.

Вырабы чатырохсот назваў выпускае сёння Барысаўскі завод пластмас. Яго прадукцыя ідзе ў 20 адрасоў нашай рэспублікі і ў многія гарады краіны. НА ЗДЫМКУ: трубны ўчастак завода.

Фота Я. КОСЦІНА.

ГАРАДОК НАД АРЭСАЙ

Яшчэ нядаўна на гэтай высце, акружанай з усіх бакоў балотамі, нічога не было. А сёння ўсцяж ракі Арэсы выцягнуўся рабочы пасёлак саўгаса «Калінаўка» Любанскага раёна. Узведзены двухпавярховы адміністрацыйны будынак, комплекс жылых дамоў, прамаварны і прадуктовы магазіны, сталовая, аддзяленне сувязі, філіял камбіната бытавога абслугоўвання. Заканчваецца абсталяванне сада-ясяляў на 90 месц. А крыху далей раскінуліся карпусы рамонтнай майстэрні, механізаванага збожжасховішча. Пачалося будаўніцтва сепаратарнага пункта.

Калектыў участка цэха № 1 завода «Транзістар» — перадавы. Тут заўсёды працуюць рытмічна, зладжана і дружна. НА ЗДЫМКУ: работніцы участка Таццяна ЧАСНАКОВА, Любоў СПАСЕНАВА і Аліса СОЛНУШКІНА.

Фота Ул. КІТАСА.

ПОДЗВІГ РАЗВЕДЧЫКА

У сакавіку 1944 года часць дзе ў разведвальным узводзе служыў беларус Уладзімір Пасікаў, з баямі выйша да граніцы Румыніі. Разведчыкі атрымалі заданне пераправіцца на правы бераг ракі Прут і выявіць месцазнаходжанне агнявых кропак праціўніка.

Пад покрывам цемры байцы фарсіравалі раку, і неўзабаве камандзір узвода лейтэнант Раманец далажыў у штаб аб паспяховым выкананні баявой задачы. Першым сярод тых, хто вызначыўся ў гэтай аперацыі, быў Уладзімір Пасікаў. Менавіта ён захапіў у тую ноч «языка» і даставіў яго ў штаб. За праўленны мужнасць і ініцыятыву пры выкананні адказнага задання Уладзімір Пасікаў быў ўзнагароджаны ордэнам Славы трэцяй ступені.

Праз некалькі месяцаў на Гімнасцёрцы война з'явілася яшчэ адна адзнака салдацкай доблесці — ордэн Славы другой ступені. Адважны разведчык атрымаў яго за гераізм, праўлены ў баях пры ліквідацыі варожай групы пад Ясамі.

З кожным днём набліжалася перамога. Вайна ўжо ішла на тых землях, адкуль яна некалькі гадоў назад абрушылася на мірныя гарады Еўропы. Салдаты, і ў тым ліку Уладзімір, які быў на фронце з самага пачатку вайны, у думках бачылі сябе ў родных мясцінах, марылі аб мірнай працы. Аднак на долю іх выпала яшчэ нямала выпрабаванняў.

...Развіваючы наступленне ў глыбіню абароны гітлераўцаў, нашы часці падыйшлі да горада Брэслау. Раз-

ведувод, як і заўсёды, ішоў наперадзе атакуючых. Першым ён уварваўся і на ўскраіну горада. Заяваўся жорсткі вулічны бой. На невялікую групу смельчакоў фашысты кінулі галоўныя сілы, сканцэнтраваныя для абароны горада. Аднак разведчыкі вытрымалі гэты націск да падыходу асноўных сіл.

Старшы сержант Пасікаў

— Было гэта студзенскай раніцай 1943 года. Дзеці яшчэ спалі, калі мы ўбачылі ля вокнаў сваіх дамоў нямецкіх салдат і паліцаюў. Карнікі загадалі ўсім дарослым выходзіць на вуліцу. Не далі нават апрануцца, хаця на двары стаяў люты мороз. Сабралі нас у кароўніку. Доўга трымалі там у жудасным чаканні смерці, а потым пагналі па дарозе ў канцэн-

значная частка якіх ідзе на палішэнне дабрабыту членаў саўгаса.

Вясковыя вуліцы зараз забудаваны двухпавярховымі жылымі дамамі, у якіх ёсць усе бытавыя выгоды. За апошнія гады ў Панькаўскай Будзе ўзведзены таксама цудоўны дом культуры, бальніца, рад адміністрацыйных будынкаў.

Вёска цалкам залячыла свае раны, але ў памяці народнай яны не загояцца ніколі.

Г. ЗАХАРЭНКА.

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

у тым баі быў цяжка паранены (трэці раз за час вайны), але не пакінуў баявую пазіцыю, пакуль узвод не занялі падраздзяленні падаспеўшага авангарду.

Вестка аб узнагароджанні ордэнам Славы першай ступені застала Уладзіміра Пасікава ў шпіталі.

Цяпер поўны кавалер ордэна Славы — вышэйшай салдацкай узнагароды — жыве ў пасёлку Нікольскі Горацкага раёна.

С. СІДАРАЎ.

З ПОПЕЛУ ПАЎСТАЎШАЯ

У вёсці Панькаўская Буда, што ў Касцюковіцкім раёне, такое ж трагічнае мінулае, як у Хатыні. Яе, як і Хатынь, дашчэнту спалілі гітлераўскія варвары. Няможлі жыхарам удалося пазбегнуць страшнай смерці.

Старакыя вёсці Уліта Васілеўская расказвае:

траціўны лагер. Тых, хто не мог ісці, расстрэльвалі на месцы.

Адходзячы ад вёсці, мы бачылі, як над дахамі нашых дамоў узнімаўся асць. Ранішнія сонца засцілаў чорны дым. У дамах засталіся старыя, дзеці, хворыя...

Пасля вайны на месцы палішча ўзнялася новая вёска. Цяпер Панькаўская Буда ўваходзіць у саўгас «Баронькі», які вядомы далёка за межамі раёна.

Дастатак прыйшоў не адразу. Шмат давялося папрацаваць вяскоўцам, каб аднавіць спачатку асноўныя вытворчыя памяшканні, пабудаваць хаця б часовае жыллё для сем'яў, чые дамы спалілі гітлераўцы. Толькі праз некалькі год гаспадарка трывала ўстала на ногі.

Цяпер саўгас адзін з лепшых у раёне. Праца рабочых у асноўным механізавана на ўсіх вытворчых працэсах. Гэта дазваляе атрымліваць саўгасу высокую прыбыткі!

СЯБРЫ СУСТРЭЛІСЯ

Над латвійскім гарадком Яўцы самалёт з чырвонымі зоркамі на крылах уступіў у бой з дзевяцію фашысцкімі сярвятнікамі. Прашыўшы кулямі аднаго, пілот павёў свой падбіты бамбардзіроўшчык на таран. Яшчэ адна варожая машына панеслася да зямлі. Пачаў губляць вышыню і савецкі самалёт.

Лётчык паспеў скочыць з парашутам, але прызымліўся на тэрыторыі, занятай ворагам. Адстрэльваючыся, ён дабег да лесу... Толькі праз некалькі дзён знішчанага пасля ранення плота знайшлі латвійскія партызаны.

Так адбылася першая сустрэча беларуса Рыгора Шыльдава з латышом Янам Буйвідцам, сустрэча, якая перарасла ў моцную дружбу.

Ваенныя сцэжкі неўзабаве надоўга разлучылі сяброў. І вось нядаўна ветэраны зноў сустрэліся. Гады не аслабілі дружбу, народжаную ў баях.

В. ЯРКІН.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Ежегодно 23 февраля вся страна отмечает День Советской Армии. Наши солдаты в годы второй мировой войны сокрушили гитлеровский фашизм и принесли свободу многим европейским странам. Советской Армии чужд дух завоевания, насилия и грабежа. Она является защитницей самых светлых человеческих идеалов («САЛДАТЫ КРАІНЫ САВЕТАУ, 1 стр.).

С интересом воспринят мировой общественностью проект Директив по новому пятилетнему плану. Он представляет собой экономически обоснованную программу развития народного хозяйства страны и повышения жизненного уровня советского народа в предстоящем пятилетии. Под рубрикой «Знаём з планам пяцігодкі» на 2 стр. помещен комментарий «АСНОВА НОВАГА УЗДЫМУ».

На 4 странице напечатан материал «СЛУЖБА У САВЕЦКАЙ АРМІІ». В СССР на действительную службу призываются все здоровые молодые люди, которым исполнилось 18 лет. Предельный призывной возраст — 27 лет. Служат солдаты 2 года.

Время все дальше отодвигает события суровых лет Великой Отечественной войны. Заросли, сравнялись с землей окопы и траншеи, на местах бывших сражений колосится пшеница, выросли новые города. Но нет-нет да и напомним о себе прошлое ржавым корпусом неразорвавшегося снаряда или бомбы («ЕХАЎ СЕРЖАНТ НА ПАБЫЎКУ», 4 стр.).

«У ТЫЛЕ ВОРАГА» [7 стр.] — рецензия на монографию «Герайчы подзвіг мільёнаў у тыле ворага». Использовав многочисленные факты и документы, автор рассказывает о всенародной и беспощадной борьбе, которую вели белорусы против фашистов на временно оккупированной территории.

Адзін мільён 300 тысяч тамоў налічвае фонд бібліятэкі Акадэміі навук БССР. Тут не толькі кнігі, выданыя ў нашай краіне, але і разнастайная літаратура многіх краін свету. Бібліятэчны фонд штогод паўняецца больш чым 78 тысячамі кніг і часопісаў. 10 тысяч вучоных, выкладчыкаў, аспірантаў — яе пастаянныя чытачы. Наш здымак зроблены ў даведачна-бібліяграфічным адзеле. Старшы бібліяграф Валянціна ВЕРАБЕЙ заўсёды дапаможа знайсці патрэбны даведнік.

Учеба—обязанность и потребность

Да, такова в СССР обязанность граждан: учиться. Провозглашенное Советской Конституцией право на образование переросло в сознание советских людей в обязанность. Эта обязанность стала не только необходимостью, но и первой духовной потребностью. Каждый член социалистического общества понимает, что через учение открываются все двери к успехам в жизни.

Впрочем, тут без цифр не обойтись. В 1969 году различными видами обучения в СССР было охвачено 78 миллионов человек. Из них в общеобразовательных школах занимались более 49 миллионов, в высших учебных заведениях — 4,5 миллиона, в технических и других средних специальных учебных заведениях — 4,3 миллиона человек. Восемилетнюю школу окончили 4,5 миллиона; при этом в школах рабочей и сельской молодежи восьмилетнее образование получили более 450 тысяч и среднее — свыше 600 тысяч человек...

Остановим свое внимание на словах «школы рабочей и сельской молодежи». Что это такое? Это общеобразовательные средние учебные заведения, специально предназначенные для молодых рабочих и кол-

хозников (возраст учеников от 16 и старше), которым когда-либо по каким-то причинам не удалось окончить массовую (детскую) среднюю школу. Какими причинами? Различные. Вот например: у старших возрастов учение прервала война, молодежь рано стремится включиться в производство, юноши и девушки поступают на заводы, фабрики, в учреждения, на работу в колхозы и совхозы, думая о таком земном деле, как заработок... У многих из них жажда к продолжению учебы остается, да и к учению толкает сама жизнь: в наш век везде нужны люди грамотные, культурные, хорошо разбирающиеся в технике, а она ведь основа современного производства. Кроме того, человек, больше знающий, умеющий, получает большее вознаграждение за свой труд.

Вот интересные экспериментальные данные лаборатории экономики народного образования при Московском государственном педагогическом институте имени В. И. Ленина. Они показывают, что рабочие с 9—10-классным образованием осваивают новую технику в два раза быстрее, чем те, которые имеют в запасе лишь 6—7 классов. На прирост одного тарифного разряда слесаря-инст-

рументальщика с образованием 5—6 классов нужно в среднем 5 лет, а 8—9 классов — 2—3 года, тогда как рабочий, окончивший среднюю школу (10 лет), тратит на это всего один-полтора года.

Советское государство, Коммунистическая партия всегда проявляли и проявляют большую заботу о росте квалифицированных кадров. Они нужны постоянно для развития социалистического общества, для завершения строительства коммунизма. А коммунизм предполагает невиданный расцвет науки, техники, искусства и культуры, стирание граней между умственным и физическим трудом, между городом и деревней. Эпоха широкой и всесторонней научно-технической революции в различных отраслях промышленности диктует ту же потребность в кадрах.

Только в 1965 году 9 миллионов рабочих и служащих прошли обучение по повышению квалификации, 4 миллиона рабочих обучены новым профессиям, подготовлено 772 тысячи механизаторов для сельского хозяйства...

Растет также число и школ рабочей и сельской молодежи. В 1945—46 годах их было 12,5 тысячи с контингентом в 714,5

тысячи человек, в 1960—61 годах — 25,2 тысячи, училось в них 2 770 тысяч человек, в 1967 году в городах и селах было свыше 20 тысяч школ рабочей и сельской молодежи и школ взрослых, где обучалось около 5 миллионов человек. Государство ассигнует большие средства на развитие школ, — напомним, что затраты на одного ученика в общеобразовательной школе в 1969 году достигли 100 рублей.

Учащиеся школ рабочей и сельской молодежи пользуются рядом льгот, облегчающих учение. Старшеклассникам (9—11 классы) предоставляется дополнительный выходной день в неделю, оплачиваемый отпуск для сдачи экзаменов, в дни занятий они имеют сокращенный рабочий день. Очередной отпуск они получают в летнее время школьных каникул, чтобы могли лучше отдохнуть. Тех, кто занимается успешно в школах, награждают денежными премиями, подарками, они в первую очередь получают оплачиваемые профсоюзными организациями путевки в дома отдыха и санатории. Для учащихся установлена также система консультаций.

Кстати, оплата учителей в этих школах такая же, как и в обычных, массовых. Как в обычных школах, тут работают различные кружки, предметные общества, лектории. Занятия организуются и оч-

ным и заочным порядком, применяются по времени — сменные школы, то есть ученик может посещать школу либо вечером, либо утром, в зависимости от занятости на производстве. Программы тут особые — они учитывают возраст учеников, их жизненный опыт. Для этих школ выходят специальные учебники.

В СССР есть научно-методический и организационно-педагогический журнал «Вечерняя средняя школа». В Ленинграде работает (в системе Академии педагогических наук СССР) научно-исследовательский институт, занимающийся проблемами образования рабочей молодежи.

Недавно Министерство просвещения СССР утвердило «Положение о вечерней (сменной) средней общеобразовательной школе», которым закрепляется путь ее дальнейшего развития, подчеркивается ее большое значение в общей системе образования в стране.

В СССР всюду и везде проявляется забота об учащихся. Создаются все условия для успешного учения. Сын или дочь рядового рабочего или колхозника может стать академиком. Человека направляют на учебу, помогают ему. Словом, все пути начинаются со школы...

Станислав ШИПОВСКИЙ,
комментатор АПН.

Салдат прыехаў у адпачынак.

Фота Я. КОЛЬЧАНКІ.

ШТО? ЯК? ЧАМУ?

СЛУЖБА Ў САВЕЦКАЙ АРМІІ

Па шырокай вясковай вуліцы рухаецца ўрачыстая працэсія. Наперадзе, крыху саромеючыся, — высокі юнак. Побач — яго сяброўка, тоненькая, прыгожая дзяўчына. Далёка навокал разносіцца смех, гучаць песні і частыя пераборы звонкагалосых гармонікаў. Так альбо прыблізна так два разы ў год, вясной і восенню, у гарадах і вёсках краіны адбываюцца провады ў армію.

Напэўна, многія нашы суайчыннікі яшчэ памятаюць тыя часы, калі ў армію ішлі, як на катаргу. Да рэвалюцыі провады моладзі на царскую службу былі горам, бядой. І не дзіўна, тая старая армія з яе муштрай і бесчалавечнымі адносінамі камандзіраў да падначаленых нагадвала турму, куды адпраўлялі хлопцаў на доўгія гады, разлучаючы з нявестамі, жонкамі, роднымі і бліжнімі. І цяпер яшчэ прыходзяць ад землякоў пісьмы, у якіх яны раскажваюць, што паехалі з роднай зямлі за акіяна, каб пазбегнуць службы ў царскай арміі або арміі Пэлеудскага.

Чаму ж сёння будучага воіна праводзяць у армію з песнямі? Чаму служба ў Савецкай Арміі лічыцца ганаровым абавязкам?

«Кожная рэвалюцыя толькі тады чаго-небудзь вартая, калі яна ўмее абараняцца», — гаварыў Ул. І. Ленін. Народжаная ў польмі рэвалюцыя, Чырвоная Армія заўсёды з гонарам выконвала гэты ленінскі завет. Яна разбіла адборныя часці белавардзейцаў, выгнала замежных інтэрвентаў, вызваліла сваю і іншыя краіны Еўропы ад гітлераўскіх захопнікаў. Гэтак жа пільна і надзейна яна ахоўвае сёння рубяжы нашай Радзімы, мірную працу савецкіх людзей.

Закон СССР аб усеагульнай воінскай павіннасці прадугледжвае, што на абавязковую ваенную службу прызываюцца савецкія грамадзяне, якім да дня прызыву спаўняецца восемнаццаць год і якія па стану здароўя прызнаны прыгоднымі для праходжання службы ў арміі. Прызывы праводзяцца два разы ў год: у маі-чэрвені і ў лістапад-снежні. Гэты парадак прызыву дазваляе падтрымліваць на пэўным узроўні баявую гатоўнасць войска. Акрамя таго, улічваюцца інтарэсы сельскай гаспадаркі, паколькі ў маі-чэрвені заканчваюцца веснавыя палявыя работы, а да лістапада-снежня — уборка ўраджаю.

Бываюць выпадкі, што хлопец па той ці іншай прычыне не можа быць прызваны ў армію. Напрыклад, калі ў яго на ўтрыманні непрацаздольныя бацькі або адзінокая працаздольная маці з двума ці больш дзецьмі ва ўзросце да васьмі год. У такім выпадку прызыўніку даецца адтэрміноўка. Правам адтэрміноўкі карыстаюцца таксама студэнты вышэйшых навучальных устаноў, якія вучацца стацыянарна, навучэнцы прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў, маладыя людзі восемнаццаці год і старэй, калі ў іх двое дзяцей.

Гранічны прызыўны ўзрост — 27 год. Гэта значыць, што ўсе юнакі, якія ў восемнаццаць год і пазней не былі прызваны на абавязковую ваенную службу ў сувязі з прадастаўленнем ім адтэрміноўкі, з 27-гадавога ўзросту ў мірны час пераводзяцца ў запас.

Тэрмін службы ў Савецкай Арміі для салдат і старшын — два гады. Выключэнне складаюць матросы і старшыні часцей і караблёў Ваенна-Марскога Флоту і караблёў пагранічных войскаў. Яны служаць тры гады. Прызываюцца таксама асобы з вышэйшай адукацыяй. Незалежна ад роду войска і віду ўзброеных сіл, у якіх яны знаходзяцца, тэрмін іх абавязковай службы складае адзін год.

Калі дапрызыўнік жадае прысвяціць сваё жыццё службе ў арміі, яго накіроўваюць на вучобу ў ваеннае вучылішча, дзе побач з ваеннай адукацыяй кожны афіцэр атрымлівае і сярэдняю альбо вышэйшую адукацыю. Гэта неабходна для таго, каб у выпадку звальнення з арміі ён меў магчымасць працаваць у цывільных установах.

Воіны Савецкіх Узброеных Сіл карыстаюцца ўсімі правамі савецкіх грамадзян, якія прадастаўляе Канстытуцыя СССР.

У час знаходжання ў арміі яны атрымліваюць ад дзяржавы поўнае забеспячэнне — грошы, абмундзіраванне і харчаванне па нормах, устаноўленых савецкім урадам. За імі захоўваецца займаемая да прызыву пасада.

пішуць землякі

пішуць землякі

РУССКИЕ ГОЛОСА В ЛИОНЕ

Недавно в Лионе гостили артисты Краснознаменного ансамбля песни и пляски Советской Армии. Их выступление организовало парижское отделение Общества «Франция—СССР». Это была вторая встреча зрителей города с советскими артистами. Как и семь лет тому назад, концерт прошёл с огромным успехом. Особенно понравились зрителям задорная русская «Калинка» и песня «Праздничный Париж», которую хор исполнил на французском языке.

На концерте присутствовали многие видные люди города во главе с мэром господином Проделем. В перерыве между отделениями он выступил с краткой речью. С большой теплотой говорил он о Советской Армии, четверть века тому назад спасшей Европу от фашизма, о советских людях и о хороших перспективах франко-советских отношений.

Затем профессор Вертмейер, председатель Общества «Франция—СССР», рассказал о деятельности общества. Он также коснулся истории франко-советских отношений. В заключение Вертмейер сказал: «Перед вами представители Советской Армии в своей форме, но без оружия. Этой армии мы очень многим обязаны».

После концерта благодарные зрители преподнесли советским артистам огромные букеты цветов и, стоя, долго аплодировали их великолепному исполнительскому мастерству.

А на следующий день в местной лионской газете «Прогресс» появилась статья о выступлении советского ансамбля. В ней, в частности, говорилось:

«По старой славянской легенде, несомненно выдуманной во Франции, русские, рождаясь музыкантами, получают и дар пения. Если правда, что низкие голоса многочисленны на родине Шалапина и что хоры очень распространены там, то надо все же признать, что искусство хорового исполнения достигается лишь упорным и долгим трудом».

Хочется пожелать, чтобы такие встречи с мастерами искусств из Советского Союза происходили чаще.

Евгений БОЛОТЯК.
Франция.

НАШ ВКЛАД В БОРЬБУ ЗА МИР

Уже много лет американские империалисты ведут разбойничью антинародную войну в Индокитае. Бомбы и снаряды с клеймом «Сделано в США» рвут многострадальную землю Вьетнама, Лаоса, Камбоджи. Но никакая военная мощь даже самой развитой капиталистической державы Соединённых Штатов Америки не может сломить волю народов этих стран к сопротивлению, их стремление к свободе и независимости. Патриоты наносят чувствительные удары по агрессору. Американские хозяева и их сайгонские марионетки несут все большие потери и, в конечном итоге, потерпят поражение.

Для того, чтобы приблизить этот день, все люди доброй воли объединяют свои усилия в борьбе с империализмом, оказывают каждодневную помощь жертвам агрессии. Помощь эта принимается с чувством большой благодарности.

Здесь, в Канаде, созданы комитеты помощи жертвам войны в Индокитае, в работе которых активное участие принимают члены ФРК. Большое внимание деятельности комитетов уделяет и наша прогрессивная газета «Вестник». Так, например, в номере за 12 декабря 1970 года было помещено сообщение о том, что только Ванкуверским комитетом помощи в ноябре было отправлено во Вьетнам на советском пароходе «Алишер Навои» 11 ящиков с постельным бельём, витаминами, хирургическим инструментом, школьными принадлежностями, одеждой — всего на 4870 долларов. Далее говорится, что этот же комитет за последние три года послал жертвам войны во Вьетнаме протезов на сумму 28 000 долларов.

И такая помощь будет возрастать, так как все большее число людей начинает понимать, что для прекращения кровопролития в Индокитае мало слов и призывов. Необходимы действительные методы борьбы. Сегодня на полях битвы во Вьетнаме, Лаосе, Камбодже так же, как в свое время в Испании, решаются судьбы всего человечества. Поэтому прогрессивные люди Канады уже сегодня вносят свой достойный вклад в дело общей борьбы против милитаризма, за мирное будущее.

Надежда и Григорий
МАРТЫНЮКИ.

Канада.

ЕХАЎ СЕРЖАНТ НА ПАБЫЎКУ

Да поезда сержант ледзь паспеў. Задыханы, з расчырванелым тварам, ён ускочыў на падножку вагона, калі састаў ужо крануўся.

Першым, каго ўбачыў Антон у купэ, быў рослы мужчына гадоў пяцідзесяці, апрачаны ў ваенны кіцель з двума радамі ордэнскіх планак.

Ветэран, відаць, быў тут цэнтрам увагі. Зацікаўлены яго расказам, пасажыры быццам і не заўважылі ўвайшоўшага.

— Иван Васільевіч, вы казалі: «Заступіўся за лейтэнанта». А як гэта было?

— Як і многае на вайне — нечакана. Гітлераўцы, акрамя бліндажоў з агнявымі пунктамі, накіравалі розных нораў у сваёй абароне. Хады вузкія, звлістыя, цяжка было нам трымацца адзін каля аднаго. Вось лейтэнант наш і наскочыў на нямецкі штык. Як я паспеў апынуцца паміж імі — і сам цяпер памятаю дрэнна. Толькі паласнуў варожы нож у мяне па падсумку з абоймамі, ды шынель крыху прапароў.

— Вось гэта сапраўдны салдат, — з захапленнем падумаў аб былым франтавіку сержант.

...Ужо развіднела, калі сержант Антон Вераскевіч дабраўся да свайго роднага пасёлка. Маці, Барвара Ільінічна, дзве малодшыя сястрычкі сустрэлі Антона з невыказнай радасцю. Даўно ж не бачыліся.

Хутка і непрыкметна бягуць дні кароткага водпуску. І не думаў сержант, што можа наступіць імгненне, калі сэрца да болі сціснецца ў трызве і для яго наступіць час дзейнічаць гэтак жа рашуча і хутка, як той франтавік, чый расказ ён чуў у поездзе.

АПАВЯДАННЕ-БЫЛЬ

Гэта здарылася, калі да канца водпуску засталася толькі двое сутак.

Антон накіроўваўся ў мясцовы клуб, дзе ўжо грывела музыка. Раптам ля самага ўваходу ў будынак яго спыніў дзед Нікадзім:

— Пачакай, зямляк. Чуў я, што ты сапёрам служыш.

Антон нецярпліва пераступаў з нагі на нагу, пазіраючы на вокны клуба.

— Бомба ў нас пад домам сядзіць...

— Якая бомба? Адкуль?

— Праўду кажу, сыноч. У вайну яшчэ трапіла пад фундамент. У зямлю ўвайшла, ды не разарвалася чамусьці. У мігусні тады пра яе забыліся. А потым мы, старыя, так разважылі: маўчыць гэта бомба, ну і ніхай маўчыць. І нікому нічога не казалі. Толькі цяпер вось успомніў, да цябе прыйшоў. Можна што параіш.

Сержант адразу забыў пра клуб. Падумаў: невядома, што можа здарыцца...

— Дзядуля, дайце заўтра сустрэнемся і рашым усё. Раніцай, як толькі развіднела, з'явіліся дзед Нікадзім і яшчэ двое аднавяскоўцаў. Вось і дом, дзесяты з краю вёскі. Добры дом, каменная кладка.

Ніякіх слядоў ад бомбы, зразумела, даўно не засталася. Але стары з упэўненасцю паказаў месца ў левым кутку фундаменту.

— Тут была яма ад яе, паганай. Сам бачыў, як фашыст пралятаў.

«Як жа быць? — задумаўся сержант. — Аднаму ўзяцца за такую справу не пад сілу. Вось каб яшчэ каго-небудзь з сапёраў на дапамогу!»

На матацыкле пасхаў ён у бліжэйшую вайсковую частку. Далажыў там аб усім. Вырашыў паслаць з ім спецыяльную каманду для абясшкоджання бомбы.

У поўдзень ужо былі на месцы.

...Гадзіну, другую, трэцюю ідзе складаны і асцярожны падкоп пад фундамент дома. Нарэшце вось яна — тупарыля, заржавелая... Адраз ж па ўказанню старшага каманды капітана Сахарава робіцца прасторны траншэйны выхад ад дома для таго, каб выцягнуць бомбу.

Капітан і сержант Вераскевіч усё, што найбольш складана і небяспечна, робяць самі. Ачышчаную ад грунту бомбу беражліва, асцярожна, быццам малое дзіця, спавіваюць вярхоўкай.

Гатова. Вылезшы з глыбокай нішы, яны разам з усімі адыходзяць у сховішча. Потым пачынаюць асцярожна выцягваць бомбу. Колькі працавала! — ніхто не лічыў. Толькі па ўспацелых тварах можна было меркаваць, што справа была нялёгкай.

І васьць стальная балванка не менш двухсот кілаграмаў на паверхні. Са сховішча выходзяць зноў толькі капітан і сержант.

Кароткі адпачынак. Потым па бязлюднай дарозе машына ідзе за пасёлка, да далёкай пустэчы. У кабiне двое — вадзіцель Ігар Бельскі і сержант Вераскевіч. Да месца падрыву прыходзяць капітан Сахараў з салдатамі.

Выгрузка бомбы з машыны прайшла паспяхова. Усе адыходзяць у небяспечнае месца. Перадвячэрні змрок гулка сатрасае магутны раскачэсты выбух.

Так скончыўся водпуск сержанта.

Мікалай ПАРШЫН.

КРЫЎДА БЕЛАРУСА

Проста не ведаю, як дзякаваць вам за кнігі, якія вы мне прыслалі. Мне гэтыя кнігі даставілі многа радасці. А калі па праўдзе гаварыць, то і суму.

Захарэў я. Прышлося легчы ў бальніцу. Быў там некалькі дзён. І са мной была ваша кніга — «Вечны агонь» Рамана Мачульскага.

Ляжу я ў палаце і чытаю. І дзіўлюся: гэта ж якой дарагой цаной дасталася нашаму народу перамога над фашызмам! Колькі давалася перанесці гора і пакут!

Чытаю гэту кнігу, а самому хочацца пагаварыць з кім-небудзь. Расказаць, што перажыла мая Беларусь, як помсцілі ворагу беларускія партызаны. Бо тут, у Канадзе, мала хто ведае пра нашых партызан. Звяртаюся да суседа, што ляжыць справа:

— Слухай, а ці чуў ты, што вытваралі фашысты ў Расіі?

— Ён глянуў на мяне неак з-пад ілба і буркнуў:

— Што ты раптам пра іх успомніў, стары?

— Скажаў так і маўчыць. Размаўляць са мной, відаць, не хоча.

Ляжу і чытаю, зморацца вочы—думаю. Вось каб яшчэ раз паехаць на Радзіму, сустрэцца са сваімі людзьмі. Пагутарыць з імі, паглядзець, як яны Беларусь адбудавалі. Пакланіцца родным пакутніцам-вёскам, прайсці па тых дарогах, па якіх партызаны хадзілі. Родная мая, добрая мая Беларусь! Ты цяпер не такая, ты магутная і багатая, нідзе і не відаць нават тых ран, якія на-

неслі табе паганяны фашысты. Толькі ў Хатыні...

Хворы, што злева ад мяне, таксама чытае. Англійскую кнігу.

— Слухай, што ў цябе за кніга? — пытаю.

— Пра вайну.

— Пра якую вайну?

— Другую сусветную.

— Пакажы, калі ласка,

Ён даў. Глянуў я на тую кніжку — аж неяк няёмка стала. На вокладцы — фашысты! Прыгожыя, чыстыя, гэтыя, ведаецца, супермэны. Гартаю. Шмат ілюстрацый. Фашысты маршыруюць па Еўропе, ідуць пераможцамі па Парыжы, усё змятаюць на сваім шляху, усюды наводзяць свой парадак. Песні спяваюць. Крочаць, як рыцары, па шашы Брэст — Масква... Што ж, думаю, такое, як жа так? У гэтай паршывай кніжцы атрымліваецца, быццам гітлераўскія разбойнікі толькі гулялі па Расіі і песні гарлапанілі.

— Хэло, хлопец! — гавару я. — Дык выходзіць, што яны — героі і малайцы.

— А ты як думаеш? — адказвае ён. — Гітлер і яго армія — гэта была сіла.

— А хто, па-твойму, зламаў карак гэтай сіле? Хто перамог?

— Саюзнікі перамаглі, — не задумваючыся, адказвае мне ён. — Англія і Амерыка. І Канада.

Мне вядома, што саюзнікі ваявалі і што на вайне загінула некалькі дзсяткаў тысяч маладых канадцаў, але ж, думаю, савецкіх людзей загінулі мільёны. Чаму ж ты, чалавеча, мне аб гэтым не гаворыш? Пытаю:

— Слухай, а рускія ж таксама ваявалі.

— Што рускія? Гітлер справіўся б з імі лёгка. Яму перашкодзілі толькі снег і мороз. І агромністая тэрыторыя Расіі. А супраць Англіі і Амерыкі ён

не ўстаяў.

— Што праўда, то праўда — сіла ў немцаў была вялікая, — гавару яму я, а сам думаю: «Бач ты, колькі смецця ў хлопца ў галаве! І не дрэнны, мусіць, чалавек, а гэтую лухту нясе. Таму што начытаўся кніжак, у якіх на маю Радзіму паклёп узводзяць. І хаваюць праўду пра яе». Злосць мяне разабрала. Гавару яму:

— Дрэнна, братка, інфармуюць цябе гэтыя кніжкі. Хлусня ў іх і падман.

— Ну, так пішучь.

— Пішучь... А пра бітву пад Масквой ты чуў?

— Не, не чуў.

— А пра бітву пад Сталінградам?

— Пра Сталіна чуў, а пра бітву пад Сталінградам — не.

— А ці ведаеш ты пра асаду Ленінграда, ці ведаеш, чаму Гітлер не ўзяў Ленінград? Ці

чуў, як беларускія сяляне ішлі ў партызанскія отряды, як яны знішчалі гэтых гадаў, гэтых катаў, што намалаяваны так прыгожа ў тваёй кніжцы?

Нічога ён не ведае. Яму нават не вядома, што наш народ на палях Расіі перамалоў найлепшыя нямецкія арміі і толькі потым, у сорака чацвёртым, саюзнікі выбраліся ў Еўропу.

Да нашай размовы прыслухаліся і астатнія хворыя. І пачалі ўстаўляць кожны сваё слова. Крыўдна, паверце, вельмі крыўдна было чуць, што ўсе яны мала ведаюць аб ролі Савецкай краіны ў перамозе над фашызмам. А людзі, на маю думку, добрыя, справядлівыя, сумленныя. Толькі падманутыя антысавецкай прапагандай.

— Рускія перамаглі фашызм! — раззлаваны, амаль выкрыкнуў я. — Каб не Савецкі

Саюз, немец загнаў бы Англію і Амерыку...

І тут я не сумеў сказаць па-англійску: «куды Макар цялят не ганяў». Сусед адразу:

— Ты што, рускі?

— Не. Беларус.

— А што такое беларус?

— Тое, што і рускі.

— Не разумею.

— Ну, браты мы, радня. Славяне.

— І ў цябе руская кніга?

— Руская.

— Пра вайну?

— Ага.

— Ну, дык раскажы, што там пішучь. Рускія, наогул, малайцы...

І ўсе хворыя ў палаце: «Раскажы, Алекс, што ў той рускай кніжцы».

Яны мяне потым доўга і ўважліва слухалі.

Аляксея ГРЫЦУК.

Канада.

У старым парку.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

Ганаровы салдат Жалезнай

У вёсцы Аноціна Чэрыкаўскага раёна Магілёўскай вобласці жыве і працуе ганаровы салдат Дзмітрый Цяпін. У гады Вялікай Айчыннай вайны слаўны патрыёт двойчы выратаваў баявы сцяг Самара-Ульянаўскай Жалезнай дывізіі. За мужнасць і гераізм, праяўленыя ў барацьбе з фашысцкімі захопнікамі, ён узнагароджаны дзюма ордэнамі Чырвонага Сцяга і навечна запічаны ў спісы аднаго з палкоў гэтай дывізіі.

— Вы да Дзмітрыя Мікалаевіча? — спытаў вадзіцель спадарожнай машыны. — Дык вась побач — другі дом ад дарогі...

На парозе нас сустрэў падцягнуты, стройны стары з шырокай барадой і на дзіва маладымі вачыма.

Паволі цячэ расказ старога салдата.

— У 1914 годзе я служыў

у 301-м пяхотным палку. Быў узнагароджаны трыма «Георгіямі». Давялося паваяваць і ў Вялікую Айчынную, — гаворыць Дзмітрый Мікалаевіч. — У пачатку жніўня фашысты ўварваліся ў нашу вёску Аноціна. Бачу, машына праследуе трох нашых салдат. Паядынак быў няроўны. Воіны змагаліся да апошняга патрона, і ўсе трое

загінулі. Фашысты рушылі далей, а мы з суседзямі Аляксеем Вараб'евым вырашылі пахаваць загінуўшых герояў. Пад фуфайкай аднаго з іх была насыпка, а калі разгарнулі яе, убачылі сцяг...

«Баявы сцяг», — здагадаўся стары салдат. Надпіс сведчыў, што гэта — сцяг стралковай Самара-Ульянаўскай Жалезнай дывізіі. Ён вырашыў выратаваць воінскую святыню. Чырвоны сцяг, што пабурэў месцамі ад крыві салдата, быў загорнуты ў плашч-палатку і закапаны ў надзейным месцы.

Больш за два гады хаваў Дзмітрый Цяпін гэты сцяг. А калі восенню 1943 года Савецкая Армія вызваліла першыя раёны Магілёўскай вобласці ад гітлераўцаў, сцяг быў дастаўлены ў тую стралковую дывізію, многія воіны якой раней змагаліся ў радах былой Самара-Ульянаўскай дывізіі зноў атрымала сваю ранейшую назву. У яе радах

з баямі пайшоў на захад і салдат Дзмітрый Цяпін. У загадзе намесніка наркома абароны СССР было сказана: за выратаванне баявога сцяга старэйшай дывізіі Чырвонай Арміі патрыёта савецкай Радзімы—грамадзяніна Дзмітрыя Цяпіна навечна залічыць у спісы аднаго з яе палкоў і прадставіць да ўзнагароды ордэнам Чырвонага Сцяга.

Пад градам куль нёс Дзмітрый Цяпін сцяг Жалезнай уперад. Восенню 1944 года ён зноў праявіў мужнасць і гераізм. Калі да штаба дывізіі прарвалася вялікая група фашыстаў, сцяганосец знішчыў звыш дзесяці гітлераўцаў. За гэты подзвіг Дзмітрый Цяпін быў узнагароджаны другім ордэнам Чырвонага Сцяга.

Нягледзячы на ўзрост — яму ўжо ідзе 93-ці год, — Дзмітрый Цяпін бадзёры, удзельнічае ў грамадскім жыцці роднай вёскі. Часта

выступае перад школьнікамі, маладымі хлебаробамі, у прывадах прызыўнікоў. У Аноціна ідуць дзесяткі пісьмаў.

У адной з часцей Жалезнай дывізіі і цяпер стаіць акуратна засланы локан. Штодзень на вячэрняй паверцы раздаецца:

— Старшыня Цяпін!

— Ганаровы салдат старшыня Цяпін знаходзіцца ў доўгатэрміновым водпуску! — гучыць адказ.

Дзмітрый Цяпін — жаданы госьць у часці. Ён спіць на сваім ложку, расказвае маладым салдатам і афіцэрам аб баях Вялікай Айчыннай вайны.

...Больш сутак правёў я ў Дзмітрыя Цяпіна — ганаровага салдата. Гэты мужны і сардэчны чалавек па праву заваяваў павагу сваіх аднавяскоўцаў, многіх савецкіх людзей.

І. ЦИТОЎ,

падпалкоўнік.

ПІРОГ «ЗА АДВАГУ»

У гады Вялікай Айчыннай вайны на фронце і ў тыле часта сустракаліся хлопчкі ва ўзросце 13—15 год, якіх называлі «сынамі палка». Гэтыя маленькія воіны, апранутыя ў ваенную форму, былі, як правіла, сіротамі — сынамі тых, хто загінуў ад рук фашысцкіх акупантаў. Адзін з іх — цяпер беларускі журналіст — расказвае эпізод са свайго армейскага жыцця ў апошнія дні вайны.

Гэта было 4 мая сорака пятага. Напярэдадні наш артылерыйскі самаходны полк пасля няспынных цяжкіх баёў атрымаў аднадзённую перадышку. У тую ноч усе самаходчыкі, акрамя вартавых, спалі па-багатырску.

Рады былі адпачынку і выхаванцы палка — Лёша Разнічэнка, Толя Каралёў і я. Спалі на ложках — упершыню за ўсю вайну. Не ведаю, колькі б мы яшчэ пасціліся ў мяккіх пасцелях, калі б не з'явіўся наш пастаянны шэф,

наводчык першай батарэі Валянцін Маргеевіч.

— Пад'ём! — гучным голасам скамандаваў ён і пачаў сцягваць з нас прасціны.

— Таварыш старшыня, ну яшчэ крышачку... — сонным голасам мармытаў Толя Каралёў.

— Выхаванец Каралёў, спыніць разгаворчыкі! Цяпер слухайце. Пагаліцца — раз, апрануць парадную форму — два, да начальніка штаба, капітана Бройдэ — тры. Ясна? — Не ўсё, таварыш стар-

шыня, — падаў голас Лёша.

— Што яшчэ?

— А брытву дзе ўзяць?

— Для чаго брытву?

— Вы ж казалі пагаліцца.

Па пакоі раскаціўся бас старшыні.

— Ды на вас яшчэ і пуху няма, каб я прапаў.

Абарваўшы смех, Валянцін Маргеевіч працягваў:

— Ну, вась што, рэбяткі, не марудзьце. Са штаба корпуса прыехала начальства — будзе ўручаць ордэны і медалі. Вы таксама ўдастоены...

Роўна ў адзінаццаць механікі-вадзіцелі вывелі баявыя машыны на лужок за вёскай. Пабатыраўна быў выстраены полк. Пачалося ўручэнне ўзнагарод.

Разглядаючы медаль «За адвагу», толькі што ўручаны Лёшу Разнічэнку, я праслухаў сваё прозвішча.

— Цябе выклікаюць, — штурхнуў мяне ў бок Толя Каралёў.

— «...Медалем «За адвагу», — пачуў я.

Прышпіляючы да гімнасцёркі медаль, падпалкоўнік сказаў:

— Насі, сыноч, з гонарам. Гэта самы галоўны і старэйшы баявы медаль краіны.

— Служу Савецкаму Саюзу!

Моцна паціснуў мне руку камандзір палка маёр Сужылін, цёпла ўсміхнуўся начальнік штаба Бройдэ.

Пасля салюта з аўтаматаў у гонар узнагароджаных да іх ладбег старшыня Валянцін Маргеевіч (яму быў уручаны ордэн Айчыннай вайны I ступені) і кожнага з нас па-бацькоўску пацалаваў.

— Ну, што я гаварыў, арлы? Такі дзень ледзь не праспалі, ёлкі-палкі, — радуўчыся за нас, басіў старшыня. І, убачыўшы непадалёк палкавога повара, крыкнуў:

— Сіланцэвіч, рыхтуй хлопцам святочны пірог.

— Добра, адважнік, спаку. Прыходзьце пад вечар.

Сіланцэвіч выканаў сваё абяцанне. Ён прынёс нам выдатны пірог з надпісам: «За адвагу».

В. ДОНЧЫК.

КОГДА сенатор республиканец Клиффорд Кейс выступил с заявлением для печати о том, что «основную часть бюджетов радиостанций «Свободная Европа» и «Свобода», или больше 30 миллионов долларов в год, составляют прямые субсидии Центрального разведывательного управления США», для многих американских налогоплательщиков и даже членов конгресса это выглядело как подлинная сенсация. Еще бы, в течение двадцати с лишним лет американская пропаганда вдалбливала обывателю мысль о том, что «независимые» радиостанции на территории ФРГ кормятся за счет

риод маккартизма. Истленд активно участвовал в травле прогрессивных элементов в США, зато фашистское «общество Джона Бёрча» не могло пожаловаться на недостаток внимания и поддержки со стороны плантатора-демократа. Истленд является «ястребом из ястребов» на Капитолийском холме в Вашингтоне. Ему-то и был направлен секретный меморандум Ричардсона о радиостанциях «Свободная Европа» и «Свобода».

Налицо позорное зрелище: мюнхенский «свободолюбец» по-холойски отчитывался перед позорно знаменитым мракобесом и просил его о заступничестве.

центров. Он даже похвалялся тем, что разоблачения о связи этих радиостанций с ЦРУ, сделанные в свое время американским радикальным журналом «Рэмпартс», не оказали влияния на сумму теперь уже известных чьих ассигнований.

Особого внимания заслуживают те разделы меморандума Ричардсона, где идет речь о политической и финансовой поддержке подрывных радиостанций правящими кругами США. По этому поводу в меморандуме говорится, что «радиостанциям «Свободная Европа» и «Свобода» оказывалась поддержка со стороны президентов США Трумэна, Эйзенхауэра,

АНАТОМИЯ ГРЯЗНОГО БИЗНЕСА

«частных пожертвований» сердобольных «меценатов». А между тем еще три года назад многое из того, о чем сейчас публично поведал сенатор Кейс, можно было прочитать в строго секретных документах, исполненных на ведомственных бланках подрывных радиостанций.

Сегодня, читатель, мы можем с вами заглянуть на фабрику лжи, действующую под вывесками «Свободная Европа» и «Свобода». Мы предлагаем вашему вниманию секретные документы, составленные одним из руководителей административного совета радиостанции «Свободная Европа» Джоном Ричардсоном-младшим. Они только что опубликованы в венгерской газете «Непсабашаг».

Но прежде чем коснуться содержания этих любопытных документов, мы хотим пояснить историю их появления на свет.

В последние годы в печати европейских стран было опубликовано много статей, в которых говорилось о том, что подрывные организации «Свободная Европа» и «Свобода», находящиеся на содержании Центрального разведывательного управления США, мешают нормализации обстановки в Европе, укреплению взаимопонимания и доверия между народами европейских стран. Это обстоятельство, а также сам характер разнузданной радиопропаганды «Свободной Европы» и «Свободы» против социалистических стран привели к тому, что в странах Европы стали раздаваться голоса с требованием прекратить подстрекательскую деятельность американских подрывных центров и убрать их из Европы.

В конце шестидесятых годов, чувствуя, как колеблется почва под ногами отравителей эфира, руководители «Свободной Европы» и «Свободы» всполошились. В адрес американских «меценатов» посыпались тревожные послания и письма с просьбой о заступничестве.

Призыв о помощи получил и американский сенатор Истленд. Почему г-н Ричардсон-младший решил в трудную для радиостанций «Свободная Европа» и «Свобода» минуту обратиться к Истленду, председателю сенатской подкомиссии по вопросам внутренней безопасности? Что может быть общего у этих двух господ? Их роднит звериная ненависть к коммунизму, к социалистическому содружеству наций.

Кто такой сенатор Истленд? Этот миссисипский плантатор принадлежит к правому крылу демократической партии США, и слово «демократ» может быть применено к нему только лишь в ироническом смысле. В пе-

В меморандуме можно найти ответы на многие интересующие мировую общественность, но тщательно от нее скрываемые вопросы касательно истинного характера американских подрывных радиостанций. Начнем хотя бы с целей и личного состава этих радиостанций, как это изложено в меморандуме. «Радио «Свободная Европа» и «Свобода», — говорится в нем, — в мирное время является единственным средством, с помощью которого удается достигнуть стратегически важных восточноевропейских стран и оказывать там свое влияние. Сотрудники радиостанций — выходцы из стран Восточной Европы, имеющие соответствующую профессиональную подготовку. Они работают под руководством и контролем ответственных американских сотрудников».

Действительно, на радиостанциях «Свободная Европа» и «Свобода» работает немало предателей — перебежчиков из социалистических стран, в разное время оказавшихся на Западе. Кто эти люди? Вот, например, двое из них: братья Кабановы — сотрудники радиостанции «Свобода». В начале Великой Отечественной войны братья Кабановы дезертировали из рядов Советской Армии. В 1943 году окончили гитлеровскую школу пропагандистов в Давендорфе для работы на временно оккупированных территориях Советской Украины (вот она, «соответствующая профессиональная подготовка!»). Позднее оба служили во владостских частях, а после войны подвизались на радиостанции «Свобода».

Все ключевые посты на этой радиостанции заняты кадровыми сотрудниками американской разведки, такими, как Гейзер Г. Стюарт, Макс Ралис, Ричард Джон Кондон, Уильям Клумп, Стюарт и Ралис осуществляют контроль за работой филиалов или отделений этой радиостанции на территории других западноевропейских стран, в частности во Франции, в Австрии. Эти филиалы радиостанции «Свобода» ЦРУ также использует для ведения подрывной деятельности и шпионажа против Советского Союза.

Являясь фактически американскими государственными организациями, радиостанции «Свободная Европа» и «Свобода» прилагают максимум усилий, чтобы создать о себе впечатление как о «свободных и независимых» органах информации. Автор меморандума, направленного в Вашингтон, усиленно подчеркивал, как важно тщательно оберегать легенду о «частном» характере этих подрывных пропагандистских

Кеннеди и Джонсона, государственных секретарей Даллеса и Гертера, генералов Клея, Норстеда, Грюнтера и других, со стороны послов США в странах, на которые ведутся передачи радиостанций «Свободная Европа» и «Свобода», а также всех тех, кто придерживается особо твердого курса в области внешней политики».

Находим мы в меморандуме и ответ на вопрос, почему американские радиостанции «Свободная Европа» и «Свобода» с таким рвением пекутся о своей показной «независимости». «Если радиостанции, — читаем мы в документе, — станут филиалами «Голоса Америки» или Информационного агентства США (ЮСИА), то это обстоятельство самым серьезным образом затруднит их деятельность за пределами США, в частности в Западной Германии и Португалии. В этом случае правительства этих стран могут взять в свои руки дело выдачи лицензий на радиопередачи, процедуру оформления арендных договоров, распределение радиочастот и т. д.».

«Директора убеждены, — говорится в заключении в меморандуме, — что передача радиостанции «Свободная Европа» в ведение Информационного агентства США была бы равносильна ее ликвидации. Эта мера была бы воспринята как передача «Свободной Европы» на правительственное попечение, в результате чего организация очень скоро перестала бы существовать и ее деятельность прекратилась бы».

Американская разведка создала свои подрывные радиостанции в Европе в разгар «холодной войны». Западной Германии — в то время разделенной на зоны военной оккупации — отводилась роль протектората в милитаристских планах США.

Сейчас времена меняются. Эти радиостанции, которыми из-за океана управляет ЦРУ, находятся на территории суверенного государства. Их подрывная деятельность служит тормозом на пути дальнейшей разрядки напряженности в Европе и улучшения взаимопонимания и доверия между народами европейских стран. Пребывание радиостанций «Свободная Европа» и «Свобода» на территории Западной Германии отнюдь не может рассматриваться как «частное» дело США и ФРГ.

**Н. АНДРЕЕВ,
С. КРЫЛОВ.
«Правда».**

Час аддалея ад нас жахі мінулай вайны. Але самаадданасць пакалення, якое прайшло праз выпрабаванні тых год, назаўсёды застаецца сімвалам вернасці Радзіме. Яшчэ доўга будуць чэрпаць мастакі гераічныя тэмы ў незабыўных падзеях Вялікай Айчыннай вайны.

Іван Стасевіч у трынаццаць год быў партызанскім сувязным. Успаміны дзяцінства ляглі ў аснову яго карціны «У беларускіх балотах», якая атрымала высокую ацэнку на Усеаўсёзійнай выстаўцы дыпломных работ 1958 года. Подзвіг савецкага салдата, узняўшага сцяг перамогі над рэястагам, стаў тэмай адной з апошніх работ мастака «Суровае юнацтва», рэпрадукцыю з якой вы бачыце на здымку.

◆ З беларускай паэзіі ◆

Іван КІРЭЙЧЫК

ІХ ПАХАВАЛІ Ў СОРАК ТРЭЦІМ

Іх пахавалі ў сорак трэцім.
У далёка гады адплылі...
Таварыш,

Выйдзі на дасвецці,
Паслухай галасы зямлі.
...Яны усталі з-пад бярозак,
Аббілі з шынялёў пясок.

З-пад Нова-Беліцы,
З Бярозак
Да Сожа ідуць —
Чуцён іх крок.

Вось нешта грукне,
Нешта бразне,
Сябрук аклікне сябрука,
І ўсё бліжэй,
Усё выразней

Мільгае месяц на шытках.
Гудзе зямля намёрзлым гудам.
Левабярэжка,
Уздоўж вады,
Ужо ажыло вайсковым

людям,—
Іх тысячы прыйшлі сюды.
Усе маладыя,
Пры пагонах,
І так знаёмых яны!..

(Нам сустракаюцца штодзённа
На іх падобныя сыны).
Пляскача пад нагамі водмель:
Хутчэй,
Хутчэй цераз раку!..
Вось ён —
На кручы новы Гомель,
Адно што працягну руку...
Раман ТАРМОЛА

— Ад чаго пабялелі губы
У матулі маёй—Беларусі!
— Ад таго, што сын чарначубы,
Белым-белым з вайны
вярнуўся...

— А куды ўсе выцеклі слёзы
У матулі маёй—Беларусі!
— На магілы пад кожнай
бярозай,
Дзе ні крочу—ля іх спынуўся...

— А чаму падаўжэлі ночы
Для матулі маёй—Беларусі!
— А таму, што заплюшчу
вочы—
І ад выбухаў зноў прагнуся...
— Дык чаму ж засталася

добрым
Сэрца маці маёй—Беларусі!
— Бо смячок ёсць меншы
дома
І ён вырасці добрым мусіць...

Мікола КУСЯНКОУ

Ля шашы, дзе слупы на хадулях
бетонных,—
Ручаіна вясновая ў жоўтых
бутонах,—
Гэта лотаць над светлай вадою
цвіце,
І—як жоўтыя воблачкі—цені ў
вадзе;

А на ўгрэве пясчаным
ля сцежкі ласінай
Кветка-сон расцвітае
агеньчыкам сінім;
Ёсць пралеска яшчэ, ёсць
фіялка лясная,—
Кветкі ранняя вясны—хто ж
у нас іх не знае!..
Іх прыносяць у хаты, іх дораць
каханкам...

...Да лясное хаціны іду, а на
ганку—
Тры дачкі лесніковы, кірпаты
трошкі,
Між сабою падобныя, быццам
«матрошкі».
Меншых большая плесці вянок
навучае:
Бачу—кветкі бярэ і пляце,
спалучае.

Іх яны назбіралі багата-багата...
І нясуць той вянок на магілу
салдата
Тры дзяўчынкі... Магіла ж
салдацкая блізка:
Дзе ж няма на палескай зямлі
абеліска!..

Сымон БЛАТУН

Апусцелі ад стрэлаў калчаны,
Ціха коні пайшлі на пагост...
І не плакалі хлопцы—крычалі,
Як пад кулі ішлі ў поўны рост.

Вусны смерцю халоднаю сцяты,
І вачэй палымнее агонь...
Правяралася вернасць сцягу,
Як барвовілі раны яго.

Я шкадуу тугімі начаі,
Што да часу таго не дарос,
Як не плакалі хлопцы—крычалі
І пад кулі ішлі ў поўны рост.

Заводская кінастудыя

Той вечар у заводскім палацы культуры запомніцца надоўга. Рабочыя Магілёўскага аўтамабільнага завода глядзелі кінафільм, зроблены аматарскай кінастудыяй прадпрыемства.

На белым экране назва: «Успомнім іх імёны». Пачынаецца расказ пра святкаванне аўтамабільнага завода перамогай над фашыскай Германіяй. У жорсткіх баях з ворагам у гады Вялікай Айчыннай вайны загінулі начальнік помпавай станцыі Іван Анікееў, зубарэзчык Кузьма Дзятчанка, рабочы Іосіф Місюкоў, слесар Ілья Лямешкаў і іншыя. Цяпер яны навечна занесены ў працоўныя спісы завода...

— Тата, вунь ты на экране з кветкамі ля помніка, — усхвалявана гаворыць хлопчык, кранаючы за пусты рукаў мужчыну з ордэнамі Славы на грудзях. У зале цішыня... Маўчаць глядачы. Сярод

іх — удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны: тыя, хто ваяваў пад Сталінградам, пад Курскам, хто біў фашыстаў на Одэры. Пра іх — слесар-аўборшчыкаў Фёдара Цітова і Цімафея Мікалаенку, майстра Івана Салаўёва, рэжысёра Івана Губанова, начальніка вымяральной лабараторыі Фёдара Кадышава і многіх іншых — расказваецца ў фільме.

Кіраўнік і рэжысёр кінастудыі Магілёўскага аўтамабільнага завода інжынер бюро рацыяналізацыі Аляксандр Сідлераў гаворыць:

— Гэтыя хвалоючыя мінуты каштавалі нам шмат месяцаў настойлівай працы. І вось фільм гатовы. У стварэнні яго вялікая заслуга музыкантаў заводаскага палаца культуры Мікалая Дудчанкі, слесара Аляксандра Казлова, лабаранта Уладзіміра Марчанкі.

Пра рэжысёра і апэратара

Аляксандра Сідлерава мне расказваў шмат. Адны з захапленнем — здольны інжынер і многа каштоўнага зрабіў для завода, другія крыху скептычна — дзівак, амаль ўсе выхадныя дні прападае дзесьці ў полі, у лесе. Раніцай возьме кінаапаратуру, корм для птушак і знікае. А пасля цэлымі вечарамі сядзіць у цёмным пакойчыку над негатывамі...

«Гасцінная Хоцімшчына» — другая кінастужка аматараў. Гэта паэтычны расказ пра даўнюю дружбу магілёўскіх аўтамабілебудаўнікоў з хлеббаробамі Хоцімскага раёна. Хоцімцам вельмі спадабалася кінакарціна.

Якія ж творчыя планы ў студыі? Кінааматары працуюць над новым дакументальным фільмам, здымаючы кінаавелу пра рабочых — ветэранаў прадпрыемства, пра творчыя пошукі інжынераў-канструктараў. Прыхільнікаў прыроды кінастудыя парадуе стужкамі пра маляўнічыя куткі Магілёўшчыны — Пячорскі і Любужскі лесапаркі.

В. ДУБІНКА.

ТАЯМНІЦЫ ТРОХ ПАРТРЭТАЎ

Надаўна ў склепе манастыра Брыгітак у Гродна былі знойдзены тры карціны. Вільгаць, адсутнасць святла значна сапсавалі іх. Мноства пытанняў выклікалі гэтыя палотны, на якіх выкананы амаль у натуральную велічыню мужчынскі і два жаночыя партрэты. «Астанкі» жывапісу былі дастаўлены ў Ленінград, у рэстаўрацыйную майстэрню. І калі да іх дакрануліся рукі рэстаўратора, стала зразумела, што гэта шэдэўры сапраўднага мастацтва.

Герб і надпіс, выяўленыя на мужчынскім партрэце, дазволілі ўстанавіць, што на ім адлюстраваны маршал Літоўскага княства, які ў XVII стагоддзі быў старастай Гродна і іншых беларускіх гарадоў, што ўваходзілі ў склад польска-літоўскай дзяржавы, — Кшыстаў Весялоўскі.

Архіўныя дакументы дапамаглі ўстанавіць, што маршал Кшыстаў Весялоўскі

быў заснавальнікам манастыра Брыгітак у Гродна, які ён узвёў у памяць аб памёршай адзінай любімай дачцы Грызельдзе. Аднак завяршыць будаўніцтва манастыра яму не ўдалося. Пасля яго смерці жонка Весялоўскага Аляксандра Сабеская давяршыла пачатае ім будаўніцтва і стала затым ігуменняй гэтага манастыра.

Знойдзеныя партрэты адлюстравваюць К. Весялоўскага, А. Сабескую і іх дачку Грызельду.

...Ва ўвесь рост намалявана маладая жанчына з тонкім плячотным тварам. Паверх сукенкі з серабрыстай, шытай золатам парчы — чорная аксамітная накідка з карункавым каўняром. Лёгка ўсмешка асвятляе твар. На другой карціне пажылая жанчына ў строгім убранны манашкі. Бясспрэчна, гэта Аляксандра Сабеская. Вядомыя вучоныя і мастакі-рэстаўратары сышліся на тым, што аўтар знойдзеных партрэтаў — майстар самабытнага, незвычайнага таленту.

Старшы навуковы супрацоўнік Дзяржаўнага Эрмітажа Е. Камянецкая падкрэслівае іх своеасаблівую прыгажосць і ярка выражаную дэкаратыўную аснову. У іх ёсць пампэзнасць і ўрачытасць — рысы, тыповыя для мемарыяльнага характару польскага партрэта таго часу. Але своеасаблівасць развіцця мастацкага жыцця ў Гродна на стыку дзвюх культур — Захаду і Усходу тлумачыць і розныя ўплывы на гродзенскі жывапіс. Гэта асабліва відавочна ў партрэце Аляксандры Сабескай. Тут фламандская традыцыя ўнесла жывую плынь, зрабіла больш мяккай урачыстую застыласць, прадвызначыўшы пераход да высокага партрэтнага мастацтва.

Хто ж аўтар? Вельмі магчыма, што гэта манах дамініканскага ордэна Ануфрый Хаецкі, адзін з найбольш таленавітых гродзенскіх майстроў таго часу.

І. ГЛУХАЎ.

Выступленне танцавальнага калектыву мастацкай самадзейнасці Мінскага трактарнага завода. Фота Я. КАНСТАНЦІНАВА.

Вольга ІПАТАВА ПЕРШЫЯ КРОКІ

Кулямётная чарга вострым шывом прастрэла дарогу. Жанчына, якая бегла ўзбоч яе з дзіцем на руках, раптам спынілася, сескунду-другую пастаяла, нібы ў роздуме, а потым ціха асунулася ў траву. Дзіця — гэта была дзяўчынка месяцаў дзясці — спярша заплакала, прагнуўшыся, бо да гэтага драмала на руках у маці, а потым пачала церці маленькімі кулачкамі вочы.

Над ёю з гулам праносіліся самалёты. Яна з цікавасцю глядзела ім услед, жмурылася ад сонца і кожны раз паўтарала: «Бу-у-у». Гэтым словам яна пакуль

АПАВЯДАННЕ

абазначала ўсё, што гудзела — машыны ці самалёты. Дзеўчанё не ведала, што гэтыя самалёты толькі што разбамбілі заставу, дзе камандзірам быў яе бацька.

Дзяўчыны, нарэшце, надакучыла глядзец на іх, і яна стала будзіць маму — час есці. Але маці ляжала нерухома, адкрытыя яе вочы невідуча глядзелі ўдалечыню. І малая заплакала, тузаючы маці. Яна ведала, што пасля гэтага маці не вытрывае, абдыме яе і, смеючыся, пачне цалаваць у шчокі і прыгаворваць:

«Не плач, зараз будзем ам-ам!»

Але маці ўсё гэтак нерухома ляжала, пазіраючы нежывымі вачыма. Дзяўчынка змаглася ад плачу і толькі ўжо ціхенька ікала.

Потым, нібы ўспомніўшы нешта, пацягнулася да матчынага халата. Кнопкі расшпіліліся, і яна, прыпаўшы перасохлымі губкамі, прагна пачала смактаць. Праз момант адарвалася, з недаўменнем паглядзела на грудзі, нібы нешта зразумеўшы, сцішылася. І, кусаючы бяззубым ротам брудны пальчык, сядзела так каля маці.

У ГАДЫ Вялікай Айчыннай вайны наш народ мужна і самаддана змагаўся з нямецка-фашысцкімі захопнікамі не толькі на фронце, але і на часова акупіраванай гітлераўцамі тэрыторыі. Усенародная вайна, якая разгарнулася ў шырокіх маштабах у тыле ворага супраць фашысцкіх акупантаў, з'явілася адным з важнейшых фактараў перамогі над гітлераўскай Германіяй.

Аднак некаторыя заходнія гісторыкі, фальсіфікуючы факты, сцвярджаюць, што ў тыле ворага асноўная маса савецкіх людзей уяўляла сабой «трэцюю сілу», якая быццам не падтрымлівала ні гітлераўцаў, ні

жанчыны мылі бялізну, даглядалі раненых. Мясцовыя жыхары былі незамежнымі праведнікамі, на сваіх лодках яны перапраўлялі атрады цераз рэкі.

У кнізе А. Залескага прыведзены расказ былога сакратара Рудзенскага падпольнага райкома партыі Героя Савецкага Саюза Н. Пакроўскага аб тым, як сяляне вёскі Азярычына Рудзенскага раёна дапамаглі партызанам вывесці з акупіраванага Мінска не паспелых эвакуіравацца акадэміка Н. Прыляжава і прафесара І. Вятохіна. На трох фурманках калгаснікі на чале са сваім старшынёй Лявонам Шайбаком павезлі ў Мінск прадукты на продаж. На зваротным шляху яны забралі вучоных з сем'ямі і даставілі іх у брыгаду. Нават захапілі найбольш каштоўную літаратуру і мікраскоп. Хутка выдатныя беларускія вучоныя былі адпраўлены на Вялікую зямлю.

Савецкую ўладу.

Таму, хто хоча ведаць праўду аб адносінах беларускага насельніцтва, якое апынулася на часова акупіраванай гітлераўцамі тэрыторыі, да Савецкай улады і да захопнікаў, можна параіць прачытаць кнігу доктара гістарычных навук А. Залескага «Гераічны подзвіг мільёнаў у тыле ворага», якая выйшла ў мінулым годзе ў выдавецтве «Беларусь».

Даследаванне беларускага вучонага напісана на аснове шырокага вывучэння і аналізу архіўных фондаў Масквы, Мінска, Гомеля, Віцебска, Магілёва, Гродна, Брэста, перыядычнага друку (у тым ліку і падпольнага), мемуарнай літаратуры і апублікаваных дакументаў. Аўтар выкарыстаў таксама матэрыялы, сабраныя ў час спецыяльных экспедыцый па партызанскіх краях і зонах Беларусі.

Усенародную барацьбу савецкіх людзей аўтар манаграфіі падзяляе на тры асноўныя часткі: масавае народнае супраціўленне гітлераўцам і іх акупацыйнаму рэжыму, падпольную барацьбу ў ўзброеную барацьбу партызан. Ён пераканаўча даводзіць, што барацьба супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў была ўсенароднай на ўсіх этапах Вялікай Айчыннай вайны, што яна змяняла толькі свае формы і метады ў залежнасці ад канкрэтных умоў.

Рызыкуючы жыццём, беларускія сяляне забяспечвалі народных мсціўцаў прадуктамі, адзеннем, жылём. Удзельнікі партызанскага руху А. Брынскі, успамінаючы першую ваенную зіму, расказвае аб тым, як гасцінна сустракалі групу парты-

У ТЫЛЕ ВОРАГА

жанчыны мылі бялізну, даглядалі раненых. Мясцовыя жыхары былі незамежнымі праведнікамі, на сваіх лодках яны перапраўлялі атрады цераз рэкі.

У кнізе А. Залескага прыведзены расказ былога сакратара Рудзенскага падпольнага райкома партыі Героя Савецкага Саюза Н. Пакроўскага аб тым, як сяляне вёскі Азярычына Рудзенскага раёна дапамаглі партызанам вывесці з акупіраванага Мінска не паспелых эвакуіравацца акадэміка Н. Прыляжава і прафесара І. Вятохіна. На трох фурманках калгаснікі на чале са сваім старшынёй Лявонам Шайбаком павезлі ў Мінск прадукты на продаж. На зваротным шляху яны забралі вучоных з сем'ямі і даставілі іх у брыгаду. Нават захапілі найбольш каштоўную літаратуру і мікраскоп. Хутка выдатныя беларускія вучоныя былі адпраўлены на Вялікую зямлю.

У манаграфіі таксама прыведзены шматлікія прыклады дапамогі мясцовага насельніцтва Беларусі воінам Чырвонай Арміі, якія ў сілу абставін апынуліся ў варожым акружэнні, дапамогі партызанам у правядзенні разведкі і баявых аперацый.

Пераканаўча і абгрунтавана аўтар паказвае, што Беларусь была рэспублікай усенароднай барацьбы ў тыле нямецка-фашысцкіх акупантаў. «Для яе, — піша аўтар, — аднолькава характэрны і ўзброеная барацьба партызан, якая шырока разгарнулася, і масавае супраціўленне ўсяго насельніцтва супраць гітлераўскіх захопнікаў і іх крывавага акупацыйнага рэжыму».

Ганна ДУЛЕБА.

РУКАДЗЕЛЬНІЦЫ 3 МАЛОГА ОСАВА

У вёсцы Малы Осаў Краснапольскага раёна ня мала майстроў народнай творчасці. Шасцідзясцігадовая Усцінна Ганчарова тчэ выдатныя лянныя поспілки, здзіўляючай прыгажосці паясы з рознакаляровых нітак.

Майстэрства рукадзель-

ніц старэйшага пакалення пераймаюць іх дочки і ўнучкі. Надаўна таленавітыя майстрыхі з Малога Осава і іншых вёсак калгаса «Першамайскі» дэманстравалі свае работы ў раённым доме культуры на выстаўцы этнаграфічнага мастацтва.

Потым яна заснула. А прагнуўшыся, убачыла перад сабой незнаёмы маршчыністы твар. Нейкая старая жанчына ўзяла яе пад пахі, прыгаворваючы: «Ну, ідзі сюды, мая кветачка, маткі тваёй няма ўжо!»

І тады дзяўчынка закрывала доўгім, немым крыкам. Яе выпусцілі, і яна адразу ж папаўзла да знаёмага халаціка. Старая згорбленая жанчына паківала галавой. «Дзетанька мая, сёротка!» — яна зноў паспрабавала падняць дзяўчынку, і тая зноў нема заенчыла, адбрыкваючыся слабенкімі яшчэ ножкамі.

Тады старая адступілася. Яна яшчэ пастаяла крыху, а потым павярнулася і таропка пашывавала некуды.

Вярнулася яна падвечар. Барвовае неба нібы абліло кроўю мёртвую маладзіцу і гэтае дзіцятка, што сядзела, прытуліўшыся да яе. Старая ціха працягнула да вуснаў дзяўчынку вялікую тоўстую бутэльку з палатняным коркам, якую яна прынесла з сабой. Дзяўчынка зморшчыла тварык, адварочваючы ўбок галаўку, але ўчуўшы на губах смак малака, пачала лавіць абедзвюма ручкамі бутэльку. Потым рачком устала і яшчэ мацней замахала імі, стараючыся ўстаць на дрыготкіх ножках. І раптам, пахістаючыся, асцярожна пайшла, каб злавіць бутэльку з малаком. Носік у яе спацеў...

Старая не ведала — гэта былі яе першыя крокі...

ПРЫПЯЦКІ ЗАПАВЕДНІК

Каб трапіць сюды са сталіцы Беларусі, трэба ехаць на поўдзень—у сэрца Палесся. Тут размешчаны Палескі ландшафтна-гідра-геалагічны запаведнік—адзін з найпрыгажэйшых куткоў Беларускай зямлі.

Прыпяцкі запаведнік займае плошчу 61,5 тысячы гектараў паміж рэкамі Прыпяць, Ствіга і Убараць. Задача запаведніка—захаваць у справядным выглядзе самыя глухі балочысты ўчасткі Палескай нізіны. І не толькі захаваць—вывучыць усе найтанчэйшыя сувязі, якія склаліся ў працэсе эвалюцыі.

Заповеднік—гэта аграмадная прыродная лабараторыя, у якой праводзіцца шырокая даследаванні вучоных розных спецыяльнасцей—батанікаў, зоолагаў, глебазнаўцаў, гідрологаў і інш. Вызначыць узро-

вень грунтовых вод, стан глебы, расліннага і жывёльнага свету перад асушкай і пасля асушальных меліярацыйных работ на тэрыторыі Палесся, намеціць шляхі іх рэацыянальнага даследавання і аховы—вось актуальныя пытанні, якія стаяць перад вучонымі.

Дрымучыя сасновыя лясы пакрываюць усю тэрыторыю запаведніка. Ёсць і лісьцяныя пароды: дуб, бяроза, ясьень, граб, асіна. Багаты і разнастайны тут жывёльны свет. Вясной на лясных палянах і мохавых балотках Сіманавіцкага і Млыноцкага лясніцтваў збіраюцца на такія-вешчак для турнірных баёў чырванабровыя лірахвостыя цецеры. У засені меднаствольных сасновых бароў на зорцы пяюць барадатыя прыгажуні—глушцы. Вечарам на заходзе

сонца над прасекамі і ляснымі дарогамі, цыкаючы і хоркаючы, пракладаюць свае паветраныя трасы даўгадзюбыя лясныя кулікі-вальдшнепы. Часта дарогі дзвюх птушак, што робяць «цягу», як кажуць паляўнічыя, перасякаюцца. Тады сапернікі ўступаюць у адзінаборства. Над вершалінамі дрэў распачынаюцца кароткія «паветраныя баі». Высветлішы адносіны, вальдшнепы зноў працягваюць свой звычайны курс.

У поймах рэк і на заліўных лугах гняздуецца качкі, лускі, дупелі, бакасы. Пад шатамі елак асцярожна прабіраюцца дзікі. На запаведнай тэрыторыі з кожным годам павялічваецца лік ласёў, якія перасталі баяцца людзей і часам заходзяць у населеныя пункты. У балотках па берагах рэк будуецца свае

хаткі і капаюць норы бабры. Па суседству з імі жыве другі каштоўны пушны звярок—андра.

Яшчэ адзін чужаземец, спрадвечны жахар лясоў Паўночнай Амерыкі, янот-паласкун быў завезены ў Беларусь у 1954 годзе. Звярок добра прыжыўся і цяпер сустракаецца амаль ва ўсіх раёнах Палесся. Яноты жывуць у дуплах старых дрэў, ахвотна засяляюць прыгатаваныя чалавекам дупляны і адчуваюць сябе ў іх надрэнна. Янот-паласкун так распладзіўся, што стварае рэальную пагрозу баравой і вадаплаваючай птушцы. Ён добра лазіць па дрэвах, разбурае гнёзды, паядае яйкі, нападае на птушанят. Некаторыя яноты набылі «вузкую спецыялізацыю»—пачалі наведваць куратнікі ў бліжэйшых вёсках, а на зіму залазяць на гарышчы дамоў.

Вельмі рэдка ў запаведніку трапляецца кошка-рысь. Часам на пясчаным берэзе малюні-

чага канала Бычок можна заўважыць сляды асцярожнага ваўка, які прыходзіў на вадапой.

У глухіх недаступных месцах гняздыцца чорныя буслы, шэрыя чаплі, вялікія падорлікі, якія сталі ўжо рэдкасцю. Цёмнымі ночамі ў лесе стогнуць совы і ўхаюць пугачы, вылятаючы на паляванне за мышамі. У непразных чаротавых зарасніках кіпіць жыццё: уюць гнёзды чайкі, качкі, малыя і вялікія бугаі. Вясною гэтыя птушкі напаўняюць ваколліцы балот крыкам, які нагадвае роў быка. Жыццё кіпіць усюды. Летам лес звяніць ад птушыных галасоў. Характэрным спевам, зручна ўладкаваўшыся на суку, зканчвае сваю песню лясны саліст—берасцянка. Тужліва пераклікаюцца пеначкі-трашчоткі, звонка кукуе зязюля, спяваюць дразды, слаўкі, салаўі.

Прыпяцкі запаведнік—царства балот і лясоў, звяроў і птушак.

В. ВАДКОУСКІ.

● АД БЕЛАВЕЖЫ ДА САХАЛІНА ●

«НАПАДЗЕННЕ» НА ПЛАНЕТУ ЗЯМЛЯ

Сляды грандыёзнай дагістарычнай катастрофы—суцтыкнення Зямлі з астероідам—выявілі леныградскія геологі на крайняй поўначы Сібіры. Гэта—гіганцкая выбуховая варонка (астраблема) у басейне ракі Папігай, у 250 кіламетрах ад узбярэжжа Ледавітага акіяна. Яе дыяметр дасягае ста кіламетраў і ў паўтары раза перавышае метэарытны кратэр Манікуган у Канадзе, які да гэтага часу лічыўся самай вялікай астраблемай на нашай планеце.

Папігайская катлавіна на працягу многіх год лічылася адной з самых загадкавых геалагічных структур за Палярным кругам. Яна на 400 метраў ніжэй акружаючай мясцовасці і мае правільную круглявую форму. Цікава, што рэкі і ручаі цякуць тут па радыяльна-кольцавых напрамках. Катлавіна запоўнена дробнымі глыбамі парод, якія ўтрымліваюць лабачныя мінералы і рэшткі выкапнёвых арганізмаў.

Катастрофа, лічаць даследчыкі, адбылася некалькі дзесяткаў мільянаў год таму назад. Вучоныя вызначаюць памеры астероіда амаль у паўтара кіламетра ў папярэчніку. Ён урэзаўся ў зямлю з касмічнай скорасцю. Адбыўся фантастычнай сілы выбух. Тэмпература і ціск у эпіцэнтры былі настолькі вялікія, што велізарная тоўшча парод на дне кратэра была імгненна пераплаўлена.

ПЕРШЫЯ КІРГІЗСКІЯ АЎТАМАШЫНЫ

Новы аўтазборачны завод вырас на ўсходняй ускраіне кіргізкай сталіцы Фрунзе. Велізарны корпус са шкла і бетону роўны плошчы шасці

футбольных поляў. Кіргізі праекціроўшы, улічваючы знешнюю гарачыню ў летнія месяцы, прадугледзілі для завода мікраклімат, а ў недалёкім будучым на даху будынка заплешчацца возера, створанае будаўнікамі.

Завод абсталюваны па апошняму слову тэхнікі, уяўляе сабой адзін непарыўны канвеер. Усе вытворчыя ўчасткі асаншчаны тэлевізійнымі ўстаноўкамі. Дзюжурны аператар у любы час можа кантраляваць работу кожнага ўчастка.

Аўтасамазвал САЗ-3502—першынец завода. Ён можа перавозіць 3,2 тоны сыпучых грузаў і выгружаць іх у бункеры на вышыню звыш двух метраў. Асабліва спадабалася гэта машына будаўнікам і працаўнікам сельскай гаспадаркі. З яе дапамогай за мінуту можна загрузіць высокапасадачную машыну або універсальны раскідвальнік мінеральных угнаенняў, ссыпаць збожжа ў склад або чыгуначны вагон, мякка «падаць» цукровыя буркі буртаўкладчыкам.

ТАЙМЫРСКІ ЭКСПЕРЫМЕНТ

Пушчаны першы агрэгат Усць-Хантайскай гідрэлектрастанцыі, які ўзводзіцца за 68-й паўночнай паралеллю на паўвостраве Таймыр. Агульная магутнасць сямі агрэгатаў гідрэлектрастанцыі, увод якіх разлічаны на два гады, складае 441 тысячу кілават. Станцыя стане часткай самай паўночнай у СССР энергасістэмы.

ГЭС будуюцца ў цяжкіх кліматычных умовах сібірскай тундры з вечнай мерзлатой. Спатрэбілася новая тэхналогія, асабліва марні матэрыялаў і цэменту, новыя прыёмы будаўніцтва ва ўмовах забалочанага грунту. На сутнасці, будаўніцтва гэтай ГЭС—своеасаблівы эксперымент, дзе правяраліся метады стварэння магутных гідравузлоў за Палярным кругам.

ЦІКАВЫЯ ЗНАХОДКІ

Летам мінулага года каля вёскі Дзяменчы Каманецкага раёна быў знойдзены цікавы прадмет—крэмь купалападобнай формы, упрыгожаны сіметрычна размешчанымі двайнымі радамі невялікіх паглыбленняў.

Паводле вызначэння вучоных, гэта акамянелы экзэмпляр марскога волжыка, які жыў каля 120 мільянаў год таму назад у моры, што пакрывала беларускія землі.

«Amor vincit omnia» («Каханне ўсё перамагае») прачыталі супрацоўнікі музея на старадаўняй, упрыгожанай малюнкамі меднай ступцы, якую прынесла ў музей жыхарка Брэста Е. Супрыяновіч. Вонкавыя сценкі ступкі пакрыты рэльефнымі адлюстраванымі сценамі з жыцця паляўнічых. Тут і конны рыцар, які скача з каям у руках следам за воўкам, і пешыя паляўнічыя—адзін з рагачыняй, другі трубіць у рог.

Ступка датавана. Вышэй малюнка, побач з дэвізам, размешчаны год яе вырабу—1692.

Міжволі ўзнікае меркаванне, што гэты багаты ўпрыгожаны прадмет складае частку кухоннага камплекту посуду, вырабленага да нейкай сямейнай урачыстасці, хутчэй за ўсё, вяселля. У такім выпадку знаходзіць вытлумачэнне змешчаны на ступцы дэвіз «Каханне ўсё перамагае».

Відаць, заказчык гэтай рэчы быў чалавек уплывовы і багаты. Апошняя ўладальніца ступкі атрымала яе ад сваіх бацькоў, якія жылі ў гарадскім пасёлку Мір Гродзенскай вобласці. Там да сучаснага моманту захоўваецца замак, пабудаваны князямі Радзівіламі ў XVI стагоддзі. Вельмі магчыма, што ступка належала гэтым найбагацейшым на беларускіх землях магнатам.

Акамянелы вожык мелавога перыяду і мастацкі выраб умельцаў XVII стагоддзя папоўняць экспазіцыю Брэсцкага краязнаўчага музея.

Дзікія коні—тарпаны ў Белавежскай пушчы.

СКАРБНІЦА СЛОВА

У Вільнюс з ЗША нядаўна вярнуўся Леў Уладзіміраў: шэсць год ён кіраваў Цэнтральнай бібліятэкай Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у Нью-Йорку і прывёз з сабой удзячнае пісьмо генеральнага сакратара ААН У Тана.

Тады, шэсць год назад, прэзідэнтаў на высокі пост дырэктара Цэнтральнай бібліятэкі ААН было нямала з розных краін. Вынікі конкурсу паказалі: гэтай пасадае адпавядае савецкі вучоны, дырэктар навуковай бібліятэкі Вільнюскага ўніверсітэта Леў Уладзіміраў.

Пасля першых трох год—тэрмін, на які выбіраецца дырэктар бібліятэкі ААН,—Л. Уладзіміраў быў перавыбраны яшчэ на тры гады. Яго прапрацілі завяршыць кар'єрны пераўтварэнні бібліятэкі, якія ён праводзіў.

Намаганнемі савецкага вучонага ў бібліятэцы ААН была створана сучасная сістэма індэксаў. Перад ад'ездам Л. Уладзімірава на радзіму яму былі ўрачыста ўручаны першыя індэксы, складзеныя па новаму метадзе.

І вось зноў Вільнюс, навуковая бібліятэка ўніверсітэта. Гэта адна са старэйшых бібліятэк у краіне—ёй сёлета споўнілася 400 год.

З Вільнюсам з даўніх часоў звязана многае ў рэзідцыі не

толькі літоўскай, але і беларускай, рускай, лагышскай, эстонскай, польскай культур. Яны перапляталіся паміж сабой, узбагачалі адна адну. Для нагляднага пацвярджэння гэтага цяперашні дырэктар універсітэцкай бібліятэкі Юргіс Тарнаў любіць прыводзіць гасцей у сховішча старажытнейшых кніг, дзе сабраны велізарныя скарбы.

— Вось старэйшая з надрукаваных на тэрыторыі нашай краіны кніг—«Апостал» выдатнага беларускага асветніка Ф. Скарыны. Месяца яе нараджэння—Вільнюс. А паблізу ад Вільнюса, у маленькім гарадку Вевіс, сыйшло з друкарскага станка другое каштоўнае выданне—першая навуковая граматыка рускай мовы. Па ёй вучыўся Ламаносаў...

Не выпадкова бібліятэка Вільнюскага ўніверсітэта стала не толькі прыкметнай крыніцай культуры ў нашай краіне, але і дэпазітарам трох міжнародных арганізацый: ААН, ЮНЕСКО, Міжнароднай арганізацыі аховы здароўя.

Да свайго чатырохсотгоддзя бібліятэка атрымала ад дзяржавы выдатны падарунак—новае кнігасховішча на 1 мільён 200 тысяч тамоў, абсталюванае паводле апошняга слова навукі і тэхнікі.

А. РУДЗІНСКАС.

Гумар

— Колькі табе год, хлопчык?
— Шэсць.
— Шэсць, а ты не большы за мой парасон.
— А колькі вашаму парасону, сэр?

— Пытанне непакоіць вас?—спытай прафесар студэнта, які экзаменаваўся.

— Не, не, сэр.—адказаў студэнт.—зусім не. Пытанне зусім ясна. А вось адказ сапраўды выклікае ў мяне цяжкасці.

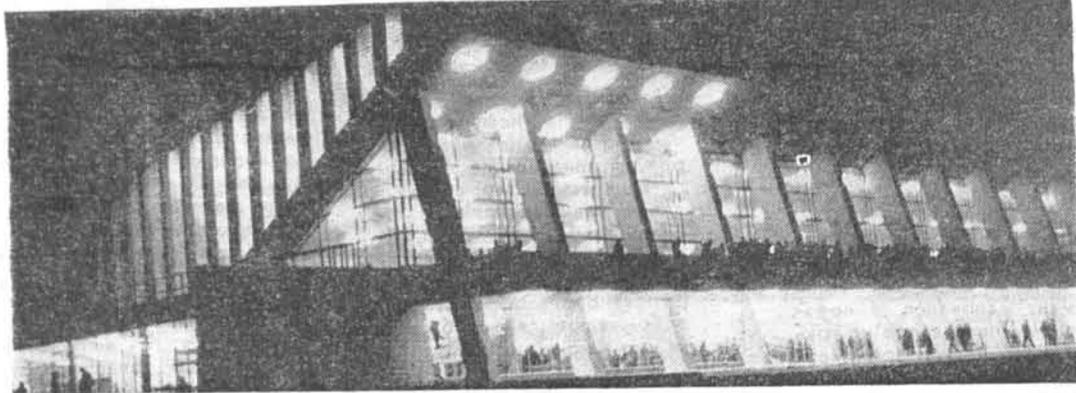
Быў сумны асенні дзень. Палога класа адсутнічала. Выкладчык абьякавым голасам рабіў пераклічку. На кожнае імя хто-небудзь выкрываў: «Тут». Дайшла чарга да Сміта. На хвіліну ўсталювалася маўчанне. Выкладчык здзіўліўся:
— Што, у Сміта тут няма сляброў?

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-03-15, 33-15-15
39-87-92.

Мінск. Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 247.

Мінскі палац спорту ўвечары.